AVUSTURYA'DA GÖÇ, AZINLIKLAR VE SİYASET: 2014 RAPORU

HAZIRLAYANLAR 23.12.2015

Edip Asaf Bekaroğlu

Murat Batur

Necmettin Doğan

Murat Kalkan

Fatih Kucur

RAPOR

İçindekiler

Önsöz ---------- **2**

Giriş ---------- **3**

Avrupa'da ve Avusturya'da Göç ve Siyaset ---------- **4**

Avusturya'da Göç ve Entegrasyon Politikaları ---------- **8**

Çalışmanın İçeriği ve Yöntemi ---------- **11**

Ek: Avusturya'da göçmenler, mülteciler ve azınlıklarla ilgili

2014 yılında öne çıkan olaylar ve hak ihlalleri ---------- **16**

Önsöz

Türkiye'den Avrupa'ya giden "gurbetçiler" birçok sosyolojik araştırmanın konusu olmuştur. Ancak bu çalışmalarda gidilen ülkelerin siyasi ve toplumsal yapıları veya vatandaşlık ve göç politikaları çoğu zaman göz ardı edilmiştir. Oysa gittikleri ülkelerde kalmayı tercih eden göçmenler bu yapılar ve yasal düzenlemeler içerisinde çeşitli haklar edinmiş veya problemlerle karşılaşmış, özellikle de yeni kuşakların kaderi bunlar tarafından belirlenmiştir. Türkiye ile ilk "misafir işçi" anlaşmasını 1964 yılında yapan Avusturya da bu ülkelerden biridir.

Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurma yönünde mütevazı bir çaba olmak amacındadır. Öte yandan uluslararası göç fenomeni ile henüz yüzleşen Türkiye için bu konuda daha tecrübeli olan Avusturya gibi örnekleri incelemek faydalı olabilir. Bu çerçevede çalışmamızın hem Avrupa ve Avusturya'da azınlıklar, göçmenler ve mültecilerle ilgili politikalar gibi alanlarda uzmanlaşmak isteyenlere hem de Türkiye'nin göç siyaseti yapıcılarına bir katkı yapmasını dilemekteyiz.

Göç, mülteciler ve diaspora konularında yeni çalışmalar yapılmasını teşvik eden İstanbul Üniversitesi bu raporun ortaya çıkması için de olanak sağlamıştır. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (İFESAM) bünyesinde yürütülen bu çalışmanın başlaması ve gerçekleşmesi için desteklerini esirgemeyen Sayın Rektör Prof. Dr. Mahmut Ak'a, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Halis Yunus Ersöz'e ve İktisat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Haluk Alkan'a teşekkür ederiz.

Burada geniş bir özeti sunulan bu çalışmanın tamamı *Avrupa'da Göç, Azınlıklar ve Siyaset: Avusturya Örneği* (Vadi Yayınları, 2015) adıyla bir kitap olarak yayımlanmıştır. Bu tür çalışmaların artmasına bir vesile olmasını dileriz.

1- Giriş

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı ile yıkılmasından sonra Avusturya elitlerinin ilk tercihi bağımsız bir devlet olmak değil Almanya'ya katılmaktı. Savaştan sonra kurulan devletin adının Alman-Avusturya Cumhuriyeti olması bu niyetin bir ifadesi olarak düşünülebilir. Ancak İtilaf devletlerinin aynı görüşte olmadığı 1919 Saint-Germain Antlaşması'nda netleşmiştir. Bu antlaşma ile kurulan Avusturya Cumhuriyeti'nin demografisine bakıldığında başta Macar, Hırvat, Sloven ve Romanlar olmak üzere sınırlı sayıda azınlık grupları olsa da nüfusun büyük çoğunluğunun ana dili Almanca olan vatandaşlardan oluştuğu görülmektedir. Bu büyük oranda homojen demografi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında gerçekleşen göç hareketleri ile değişmeye başlamıştır. Bugün Avusturya'nın 8,5 milyona varan toplam nüfusunun yaklaşık 1 milyonu Avrupa dışı göçmenlerden ve sığınmacılardan oluşmaktadır.

Anadil konusundaki haklar ve uygulamalar bugüne gelindiğinde gelişmiş olsa da Avusturya hükümetinin azınlık gruplara yaklaşımının standart dil veya vatandaşlık hakları şeklinde değil tarihsel ve siyasi sebeplerle belli gruplara özel uygulamalar şeklide geliştiği görülmektedir.

Avusturya'da Hırvatlar, Çekler, Macarlar, Slovenler, Slovaklar ve Romanlar ulusal azınlık olarak tanınmaktadır. Ancak Avusturya hükümetinin bu yerleşik azınlık grupları ile ilgili standart bir politikası yoktur. Örneğin bugün Burgenland eyaletinde Hırvatça ve Macarca, Kärnten eyaletinde ise Slovence resmi dil olarak kabul edilmektedir ama diğer dil grupları aynı haklara sahip değildir. Öte yandan anadil hakkı belli tarihsel dönemlerde de farklı şekillerde uygulanmıştır. Örneğin, İkinci Dünya Savaşından sonra Kärnten'da Slovence kullanımı hoş karşılanmazken, Burgenland'da Hırvatça konuşulması bir gerginlik konusu olmamıştır (Böse, Haberfellner ve Koldas, 2001). Anadil konusundaki haklar ve uygulamalar bugüne gelindiğinde gelişmiş olsa da Avusturya hükümetinin azınlık gruplara yaklaşımının standart dil veya vatandaşlık hakları şeklinde değil tarihsel ve siyasi sebeplerle belli gruplara özel uygulamalar şeklide geliştiği görülmektedir. Bu anlamda özellikle Romanlar istihdam ve ikamet alanlarında dezavantajlı bir azınlık grubu olmaya devam etmektedir. Avusturya Roman Kültürü Derneği'ne göre ülkede 6200 yerli 15-20 bin civarında da yerli olmayan Roman bulunmaktadır. Zaman zaman Romanlara dönük ayrımcı tutumlar ve şiddet eylemleri halen yaşanmasına rağmen Dernek durumun iyiye gittiğini, hükümet destek programları sayesinde Roman çocukların artık özel desteğe ihtiyaç olan gruplar olmaktan çıkıp kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler olmaya başladıklarını söylemektedir (Avusturya İnsan Hakları Raporu, 2014, s. 17).

Buna karşın, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi bünyesindeki Uluslararası Dönemsel Değerlendirme (*UN Universal Periodic Review*) toplantısında 2011'de sunulan bir rapora göre anadilde eğitim hakkı ve azınlık kültürlerin korunması konusunda halen önemli problemler yaşanmaktadır.[1] Söz konusu raporda bu problemlere örnek olarak Burgenland'da Hırvatça ve Macarca anadilde eğitim yapılmasına rağmen Romanca dil eğitimin iptidai düzeyde olması, bazı eyaletlerde iki resmi dil uygulaması varken diğer bazı eyaletlerde bu hakkın verilmemesi veya Kärnten'da Sloven müzik okullarının Alman müzik okullarına göre çok daha az devlet yardımı alması gibi durumlar gösterilmektedir. Bu problemlerin yaşanmasının en önemli sebebi belli azınlık gruplarına belli eyaletlerin tarihsel ve bölgesel gereklilikler sebebiyle çeşitli haklar vermesine rağmen azınlıklarla ilgili genel bir anayasal hüküm olmamasıdır. Bunun yanında azınlıklara çeşitli haklar veren 1920

[1] Avusturya Etnik Gruplar Merkezi tarafından BM Uluslararası Dönemsel Değerlendirme, 11. Toplantı'da (Ocak, 2011) sunulan rapor.
http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session10/AT/CEG_AustrianCentreforEthnicGroups_eng.pdf, erişim tarihi: 26.08.2015.

Saint-Germain ve 1955 Viyana Antlaşmaları keyfi bir şekilde uygulanmış veya uygulanmamış, Anayasa Mahkemesi'nin azınlık dillerinin resmi dil sayılması ve benzeri konulardaki mağduriyet gideren çeşitli kararları ise dikkate alınmamıştır.

Kalvinist ve Ortodoks gruplara kamusal alanda ibadet ve ifade özgürlüğü etrafındaki haklar 1781 tarihli Hoşgörü Fermanı (Toleranzedikt) ile verilmiş, bir yıl sonra Yahudiler de buna dâhil edilmiştir. 1912 tarihli İslam Yasası ile bu haklar Müslümanlara da verilmiştir.

Azınlık grupların dini hakları konusunda ise Avusturya hukuku çok daha yerleşik ve gelişkindir. Bu çalışmanın üçüncü bölümündeki ayrıntılı analizde görüleceği gibi dini haklar da tıpkı dil hakları gibi standart bir hukuk ile değil Habsburglardan kalan tarihsel miras ve sonrasındaki gelişmeler çerçevesinde oluşmuştur. Kalvinist ve Ortodoks gruplara kamusal alanda ibadet ve ifade özgürlüğü etrafındaki haklar 1781 tarihli Hoşgörü Fermanı (*Toleranzedikt*) ile verilmiş, bir yıl sonra Yahudiler de buna dâhil edilmiştir. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda 1867 Aralık Anayasası ile tüm dini azınlıklara örgütlenme özgürlüğü hakkı tanınmıştır, 1874 Tanınma Kanunundan sonra ise birçok dini azınlığa özel kanunlar tahsis edilmiştir. 1912 tarihli İslam Yasası ile bu haklar Müslümanlara da verilmiştir.

Ancak tüm bu azınlık haklarına rağmen II. Dünya Savaşı sonrasındaki göç hareketleri ile yeni ihtiyaçlar hâsıl olmuştur. Başlangıçta geçici olduğu farz edilen bu göçmenler için bir hukuk oluşturma gereği duyulmamış, daha sonra ise göçmen azınlıklar kendilerinden önce yerleşik azınlıklara verilen dilsel ve dini haklara sahip olmayı talep etmişler ve beraberinde yaşanan sorunlar için birçok yeni düzenleme yapılmıştır. Bunları Avrupa'da gerçekleşen genel göç trendleri çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir. Bu süreçlerde Avusturya, Avrupa'nın kapısı pozisyonunda olduğu için hem kalıcı hem de transit göç hareketlerinin merkezinde yer almıştır.

2- Avrupa'da ve Avusturya'da Göç ve Siyaset

İkinci Dünya Savaşı'na kadar görece homojen toplumlara sahip olan Avrupa ülkeleri, 1950'lerden itibaren Avrupa dışından gerçekleşen göç hareketleri ve sığınma talepleri sebebiyle etnik ve dini olarak renklenmeye başlamışlardır. Toplumların gittikçe artan oranlarda çokkültürlü hale gelmesi Avrupa ülkeleri açısından birçok tartışmayı beraberinde getirmiştir. Örneğin, farklı kültürlere, dinlere, hayat tarzlarına sahip olan bu yeni grupların ev sahibi ülkelerde kendi kültürel ve dini değerlerine göre yaşama talepleri laiklik veya fikir özgürlüğü gibi alanlardaki tartışmaları kışkırtmıştır. Göçmenlerin değerleri ile Aydınlanma'nın veya demokrasinin değerlerinin uyumlu olup olmadığı ve göçmenlerin Avrupa değerlerine nasıl uyum sağlayacağı tartışılmıştır. Yeni bir alt sınıf oluşturan göçmenlerin toplumda suç oranını arttırdığı ve sosyal devlete zarar verdiği iddia edilmiştir. Göçmenlerin yaşadıkları ülkelerden çok geldikleri ülkelere veya mensup oldukları dinlere sadık oldukları söylenmiş, vatandaşlıkları soru işareti ile karşılanmıştır. Müslüman göçmenlerin varlıkları ise özellikle New York'taki 11 Eylül (2001) saldırıları, Madrid (2004) ve Londra (2005) bombalamaları, Amsterdam'da Theo van Gogh suikastı (2004) veya Paris'teki saldırılarla (2015) birlikte bir güvenlik problemi etrafında değerlendirilmiştir. En nihayetinde tüm bu tartışmaların merkezinde demokratik hak ve özgürlükler yer almaktadır.

Demokrasilerin diğer modern siyasi rejimlerle karşılaştırıldığında farklılıklara daha açık olduğu ön kabulüne rağmen Avrupa'daki gelişmiş demokrasilerin göçmenlerle gelen farklılıkları sisteme dâhil etmede sorun yaşadığı görülmektedir. Yani ortada derin bir paradoks vardır. Avrupa toplumları bir yandan farklılıkları demokratik hak ve özgürlükler çerçevesinde hoş görmeye ve sisteme dâhil etmeye çalışırken diğer yandan özellikle de güvenlik gerekçeleriyle sağlıklı bir zeminde tartışılamayan bir takım toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasi problemler sebebiyle bunu yapmakta zorluk çekmektedir. Demokrasinin kişilere ve gruplara vadettiği hak ve özgürlüklerin teslim edilmesi gerekliliği ile yabancıların (özellikle de Müslümanların) bu hak ve özgürlüklerden çokça faydalanmasının yarattığı rahatsızlıklar bugün Avrupa demokrasilerinin hararetle tartıştığı ikilemlerden biridir. Tartışmanın bir tarafında çokkültürlü toplumun demokrasiyi zenginleştireceğini iddia eden ve çokkültürlülüğün hükümet politikaları ile de desteklenmesi gerektiğini savunanlar yer almaktadır. Karşı tarafında ise Avrupa dışı grupların topluma yeterince entegre olmamasının ve yukarıda sözü edilen şiddet eylemlerinin gerçekleşmesinin sorumluluğunu farklılıklara fazlasıyla hoşgörülü yaklaşan politikalarda görenler vardır. Bu ikinci görüşe göre farklılıklara gösterilen hoşgörü sebebiyle gettolaşmalar ve paralel toplumlar oluşmakta, radikaller ve şiddete meyyal kesimler bu paralel toplumlarda kendilerine güvenli limanlar bulmakta, farklılıklar açık sözlülükle tartışılmamakta, yani demokrasi tehdit edilmektedir.[2] Demokratik hak ve özgürlüklerin göçmen gruplara aynı şeklide verilmesinin riskleri tartışılmaya devam ederken göçmen azınlıkların topluma entegrasyonu (ya da asimilasyonu) yönünde politikalar ve yabancı düşmanlığı söylemleri gittikçe popülerleşmiştir. Kısacası, yabancı işçilerin gelmesiyle 1950'lerden itibaren başlayan ve sosyoekonomik yönü ağır basan tartışmalar zamanla sosyokültürel bir nitelik kazanmış, dışlayıcı ve asimilasyoncu bir söyleme dönüşmüştür.

Demokrasinin kişilere ve gruplara vadettiği hak ve özgürlüklerin teslim edilmesi gerekliliği ile yabancıların (özellikle de Müslümanların) bu hak ve özgürlüklerden çokça faydalanmasının yarattığı rahatsızlıklar bugün Avrupa demokrasilerinin hararetle tartıştığı ikilemlerden biridir.

Yabancı işçilerin gelmesiyle 1950'lerden itibaren başlayan ve sosyoekonomik yönü ağır basan tartışmalar zamanla sosyokültürel bir nitelik kazanmış, dışlayıcı ve asimilasyoncu bir söyleme dönüşmüştür.

Göçmenlerin varlığı ile ilgili Avrupa genelinde yaşanan gelişmeler ve tartışmaların bir temsilinin izlenebileceği ülkelerden biri de Avusturya'dır. Avrupa ülkeleri, İkinci Dünya Savaşı sonrasında hızla büyüyen ekonomilerinin iş gücü ihtiyacını Güney ve Doğu Avrupa'daki daha az sanayileşmiş toplumlardan ve eski sömürgelerden karşılama yoluna gitmişlerdir. Diğer Avrupa devletleri gibi Avusturya da başta Türkiye olmak üzere bir takım ülkelerle "geçici işçi" anlaşmaları yapmış, yani gelen işçilerin "geçici" olacağını düşünmüştür.

Avusturya aslında geleneksel bir göç ülkesi değildir ve bu durumu göçmen politikalarındaki kararsızlık, tutarsızlık ve dönüşümlere bakarak anlamak mümkündür. Türkiye ile ilk anlaşmasını 1964 yılında yapan Avusturya'nın işgücünü destekleyen diğer en büyük tedarikçi ülke eski Yugoslavya'dır. 1969'da Türkiye ve Yugoslavya'dan gelen yabancı işçilerin sayısı 76,500 iken bu rakam 1973'te 227 bine, yani yaklaşık üç katına çıkmıştır. Bunun 178 bini Yugoslavya'dan, 27 bini ise Türkiye'den gitmiştir. 1970'lerdeki küresel ekonomik kriz sebebiyle işgücü talebinde bir azalma olsa da

Avusturya aslında geleneksel bir göç ülkesi değildir ve bu durumu göçmen politikalarındaki kararsızlık, tutarsızlık ve dönüşümlere bakarak anlamak mümkündür.

[2] Bu gelişmeler çerçevesinde Avrupa'da çokkültürlü toplumun krizi konusunda bkz. Bekaroğlu (2011).

1980'lerden itibaren Soğuk Savaş'ın bitmesi, "geçici" olduğu düşünülen işçilerin ailelerini de getirerek kalmayı tercih etmesi, siyasi sığınmacıların ve yasadışı göçmenlerin sayısındaki artış sebebiyle Avusturya'daki "yabancı" sayısı hızla tırmanmıştır. 1993'te Avusturya kökenli olmayanların sayısı yaklaşık 700 bindir ki bu rakam Avusturya'nın nüfusunun o yıllarda 8 milyondan az olduğu düşünüldüğünde yaklaşık %10'a tekabül etmektedir. Şu anda Avusturya'nın 8,5 milyona varan toplam nüfusunun 1 milyonu göçmenlerden ve sığınmacılardan oluşmaktadır (Bkz. Tablo 1). 262 bin Türkiye kökenli göçmenin yaklaşık 151 bini Avusturya vatandaşı, geri kalanı ise Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır (Bkz. Tablo 2).

Yabancı nüfusundaki bu hızlı artış Avusturya toplumda göçmenlere ve göç politikalarına karşı bir tepkiyi beraberinde getirmiş, bunun neticesinde de zaten Avusturya siyasetinde etkili olan aşırı sağ partilerin popülaritelerinde önemli artışlar olmuştur. Avusturya Özgürlük Partisi (*Freiheitliche Partei Österreichs*, FPÖ) %5 civarındaki genel oy oranını 1999'da %26,9'a çıkarmış ve 2000'de ülkenin ikinci en büyük partisi olarak koalisyon hükümetinin parçası olmuştur.[3] FPÖ'nün yabancı düşmanı söylemi ile Avusturya halkının göçmen karşıtı duyguları birbirini beslemiş, sonuçta toplumda yabancı düşmanlığı (xenaphobia) ve İslamophobia rahatsız edici düzeylere ulaşmıştır (Zaslove, 2004). Yukarıda sözü edilen şiddet eylemleri ile birlikte Müslümanların Avrupa ülkelerinde bir türlü entegre olamayan ve şiddete meyilli şüpheli gruplar olarak görülmesi genelde Müslümanların ve özelde Türklerin hayatlarını zorlaştırmıştır. İstihdamda yaşanan daralma nedeniyle Avrupalı Türkler ve diğer azınlıklar arasında işsizlik ve buna bağlı olarak yoksulluk ciddi bir sorun haline gelmiştir.

Şu anda Avusturya'nın 8,5 milyona varan toplam nüfusunun 1 milyonu Avrupa dışı göçmenlerden ve sığınmacılardan oluşmaktadır. 262 bin Türkiye kökenli göçmenin yaklaşık 151 bini Avusturya vatandaşı, geri kalanı ise Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır.

Tüm bunlar neticesinde, Avusturyalı Türkler ve Müslümanlar, diğer Avrupa ülkelerinde de olduğu gibi, içinde yaşadıkları ülkeye karşı olumsuz tavırlar almaya, kendilerini dışlanmış ve yalnız hissetmeye başlamışlardır. Pek çok kişi içinde yaşadıkları ülkede eşit vatandaş olarak muamele görmediğini düşünmekte, kendini "evde hissetmemek"tedir. İçinde bulundukları ülkelerden hoşnutsuzluk Avrupa Türklerinde kendi ülkelerine geri dönüş fikrini de canlandırmakta ve hatta fiili geri dönüşlere yol açmaktadır. 11 Eylül'den sonra fiili geri dönüşlerde ciddi artışlar kaydedilmiştir. Geri dönenler arasında sadece birinci kuşağın değil, Avrupa'da doğup büyümüş kuşakların da olması hoşnutsuzluğun boyutlarını göstermesi açısından dikkate değer bir veridir.

Aşırı sağcı bir ideolojiye sahip olan Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ) %5 civarındaki genel oy oranını 1999'da %26,9'a çıkarmış ve 2000'de ülkenin ikinci en büyük partisi olarak koalisyon hükümetinin parçası olmuştur. FPÖ'nün yabancı düşmanı söylemi ile Avusturya halkının göçmen karşıtı duyguları birbirini beslemiş, sonuçta toplumda yabancı düşmanlığı (xenaphobia) ve İslamophobia rahatsız edici düzeylere ulaşmıştır.

[3] Diğer Batı Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında neden özellikle Avusturya'da FPÖ'nün başarılı olduğu sorusuna Veugelers ve Magnan (2005) üç temel faktörle cevap vermektedir: (1) Yaygın bir sosyal devlete sahip olan Avusturya'nın (2) post-endüstriyel toplumunda oluşan aşırı-sağ eğilimlerin (3) ülkenin seçim sistemi sayesinde güçlü temsil imkânına kavuşması.

Tablo 1- 2002 ve 2015 itibariyle Avusturya nüfusunun uyruklara göre dağılımı[4]

Uyruk	**2012**		**2015**	
Toplam nüfus	**8.063.640**		**8.584.926**	
Avusturya vatandaşı	**7.333.379**		**7.434.848**	
Avusturya vatandaşı olmayan	**730.261**	Toplam nüfusa oranı (%9,1)	**1.146.078**	Toplam nüfusa oranı (%13,3)
AB ve Kuzey Avrupa ülkeleri vatandaşları	**257.855**		**579.163**	
Üçüncü ülke vatandaşları	**472.406**		**566.915**	
Avrupa ülkeleri (Türkiye dâhil)	379.697		409.793	
Bosna Hersek	107.248		92.527	
Kosova	-		22.007	
Makedonya	14.474		20.852	
Karadağ	-		1.143	
Rusya Federasyonu	3.675		30.032	
Sırbistan Karadağ (2006 öncesi)	123.009		-	
Sırbistan	-		114.289	
Türkiye	127.147		115.433	
Afrika	15.127		28.607	
Kuzey Amerika	7.350		9.162	
Güney Amerika	5.350		10.352	
Asya	36.889		98.192	
Okyanusya	1.076		1.419	
Bilinmeyen / Devletsiz	26.917		9.410	

[4] Güncel rakamlar Avusturya İstatistik Kurumu (*Statistik Austria*) web sayfasından (www.statistik.at) edinilmiştir.

Tablo 2- Kökene göre Avusturya'daki göçmenler (2014)[5]

Kökenler		**Avusturya'daki toplam nüfusu**		**Avusturya vatandaşı olmayanların toplam nüfusu**	
AB ülkelerinden göçmenler		664,6		528,0	
AB dışı göçmenler		1.050,0		531,5	
Eski-Yugoslavya kökenliler	Türkiye kökenliler	495,1	262,8	255,9	113,8
Toplam		8.415,1		1.059,5	

3- Avusturya'da Göç ve Entegrasyon Politikaları

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avusturya yoğunluklu olarak göç alan bir ülke haline gelmiştir. Bu göç hareketlerini üç ana döneme ayırmak mümkündür. Bu dönemlerdeki göç hareketlerinin doğasına göre Avusturya hükümetlerinin göç ve entegrasyon politikaları da köklü değişimlere uğramıştır. Savaş sonrasındaki ilk dönem "misafir işçi" hareketliliği tarafından belirlenen bir göç dönemidir. Özellikle 1960'ların başından itibaren Yugoslavya ve Türkiye ile yapılan "misafir işçi" anlaşmaları çerçevesinde başlayan bu dönemde Avusturya hükümetleri söz konusu işçilerin toplumla ilişkileri üzerine düşünmemişler, bu bağlamda herhangi bir politika geliştirmemişlerdir. Çünkü 1970'lerin başına kadar devam eden bu dönemde göçmenlerin ülkelerine geri döneceği varsayılmıştır.

1970'lerin başından 1990'lara kadar devam eden ikinci dönem göçmen nüfusunun kontrolsüz bir şekilde arttığı ve bu konunun siyasi tartışmaların odağına yerleştiği dönemdir. Öncelikle geri döneceği varsayılan misafir işçilerin önemli bir kısmının kalmaya devam edeceği anlaşılmış ve bu işçilerin aile birleşmeleri sebebiyle göçmenlerin topluma entegrasyonu öncelikli bir mesele haline gelmiştir. Bu döneme damga vuran ikinci bir olgu ise mülteci hareketliliğidir. Soğuk Savaş ortamında Avusturya, komünist Doğu Avrupa ülkelerinden kaçan mülteciler için bir geçiş veya varış noktası olmuştur. 1980'lerden (özellikle de Berlin Duvarı'nın yıkıldığı 1989'dan ve 1991'deki Yugoslavya iç savaşından) itibaren ise göçmenlerin ve sığınmacıların Avusturya'ya veya Avusturya üzerinden diğer ülkelere akışı kontrolden çıkmıştır. Neticede 1988-1993 arasında Avusturya'daki "yabancı" nüfusu iki kat artmıştır (Kraler ve Sohler, 2007, s. 19).

[5] Rakamlar Avusturya İstatistik Kurumu (*Statistik Austria*) web sayfasından (www.statistik.at) edinilmiştir.

1990'lardan bugüne Avusturya'da göçmenler üzerine tartışmalar gittikçe daha kültürel ve güvenlikçi bir karakter kazanmaya başlamış, yükselen aşırı sağ siyasi partilerin de etkisiyle göç ve entegrasyon politikalarının göçmenlerin aleyhine sıkılaştırılması gözlemlenmiştir. Kültürel ve güvenlikçi söylemin yükselmesinde özellikle artan Müslüman nüfusun etkisi olduğu söylenebilir. Müslüman nüfusun artması Türk işçilerin aile birleşmeleri kadar Ortadoğu ve Afrika ülkelerindeki savaşlardan ve iç savaşlardan kaçan mülteci hareketlerinin de bir sonucudur. 11 Eylül 2001'de ABD'de ve sonrasında Avrupa'nın çeşitli metropollerinde gerçekleştirilen saldırılar ise göçmen konusunun bir güvenlik problemi olarak ele alınmasını beraberinde getirmiştir. Özellikle 2004'te Madrid ve Amsterdam'da ve 2005'te ise Londra'da gerçekleşen saldırılar Avrupa kamuoyu için son derece sarsıcı olmuştur. Bunun en önemli sebebi ise eylemleri gerçekleştiren Müslüman gençlerin ikinci veya üçüncü nesil göçmenler olduğu gerçeğidir. Avrupa'nın metropollerinde doğmuş ve büyümüş Müslüman gençlerin yaşadıkları ülkelerde bu tür saldırılar gerçekleştirmeleri göçmenlerin toplumdaki yerini sorgulayan "yerli yapım teröristler" (*homemade terrorists*) veya çokkültürcülüğün sonu gibi tartışmaları başlatmıştır.

1990'lara kadar Avusturya'nın göç politikası tamamıyla "rotasyon modeli" çerçevesinde, yani ekonomik kaygılar ve "misafir işçiler"in ülkelerine geri dönüşü beklentisi ile şekillenmiştir.

Göç hareketlerindeki bu değişimler ve bunlara eşlik eden tartışmalarla birlikte Avusturya'nın göç ve entegrasyon politikaları da değişmiştir. 1990'lara kadar Avusturya'nın göç politikası tamamıyla "rotasyon modeli" çerçevesinde, yani ekonomik kaygılar ve "misafir işçiler"in ülkelerine geri dönüşü beklentisi ile şekillenmiştir. Bu dönemde hükümet, ülkeye ne kadar göçmen gireceği kararını büyük oranda işçi ve işveren örgütlerine bırakmıştır (Kraler ve Sohler, 2007, s. 19). Ancak artan ve gittikçe görünür hale gelen göçmen nüfusu siyasi sistemde belirgin değişimlere sebep olmuştur. Bu değişimlerden en önemlisi Avusturya Sosyal Demokrat Partisi (*Sozialdemokratische Partei Österreichs, SPÖ*) *ve* Avusturya Halk Partisi (*Österreichische Volkspartei*, ÖVP) gibi geleneksel siyasi partilerin seçmen tabanlarının zayıflamasıdır. Buna mukabil Avusturya Özgürlük Partisi (*Freiheitliche Partei Österreichs*, FPÖ) veya Yeşiller (*Die Grünen – Die Grüne Alternative*) gibi göçmenler meselesini seçmenleri mobilize etmek için kullanan siyasi partilerin etkisi artmaya başlamıştır. Bunun en önemli sonucu ise ülkeye göçmen girişini ve vatandaşlığı düzenleyen yasalarda yapılan değişikliklerdir. Göç girişi beklenildiği üzere bariz bir şekilde sınırlandırılırken belki daha da önemlisi vatandaşlık yasasında 1998 ve 2005'te iki güncelleme yapılmış ve her iki güncelleme de vatandaşlık anlayışının öncesine kıyasla daha dışa kapalı hale gelmesine sebep olmuştur (Hofhansel, 2008, s. 164).

1990'lara gelindiğinde rotasyon modelinin terk edilip yeni bir göç ve göçmen politikasının inşa edilmesi gerekliliği Avusturya'daki tüm aktörler tarafından kabul edilmiştir. Bu çerçevede ilk kapsamlı yasa değişikliği 1992'de yapılmıştır. 1992 Oturum Yasası olarak adlandırılan bu yasa değişikliğinin temel amacı göçü sınırlandırmaktır.

1990'lara gelindiğinde rotasyon modelinin terk edilip yeni bir göç ve göçmen politikasının inşa edilmesi gerekliliği Avusturya'daki tüm aktörler tarafından kabul edilmiştir. Bu çerçevede ilk kapsamlı yasa değişikliği 1992'de yapılmıştır. 1992 Oturum Yasası olarak adlandırılan bu yasa değişikliğinin temel amacı göçü sınırlandırmaktır. Bu yasanın getirdiği en önemli yenilik göç çeşitlerini sınıflandırması ve her kategoriye bir kota getirmesidir. Ancak bu kotalar ülkeye girmek isteyen göçmenler kadar ülkedeki göçmenleri de etkilemiştir. Kotalar ve daha karmaşık hale gelen oturum izni alma şartları sebebiyle uzun zamandır Avusturya'da bulunan göçmenler oturumlarını

kaybetmiş veya aile fertlerine oturum izni alamaz hale gelmişlerdir. Öte yandan bu tür kararlar sonucunda oluşan mağduriyetlerin sıkça dava konusu olduğu ve mahkemeler tarafından bu mağduriyetlerin genellikle giderildiğini ifade etmek gerekir (Kraler ve Sohler, 2007, s. 20).

1997'de Göç Yasası olarak adlandırılan yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu yeni yasanın 1992 Oturum Yasası'ndan en temel farkının "entegrasyon" vurgusu olduğu görülmektedir.

1990'larda Avusturya'nın göç politikalarını etkileyen önemli bir faktör AB entegrasyon sürecidir. 1995'te AB'ye katılan Avusturya göç ve sığınmacı politikalarında ve sınırlarının kontrolünde AB vatandaşları ve AB dışı göçmenlerle ilgili Maastricht sürecinin gereklerini yerine getirmek durumunda kalmıştır. Bu gelişmelerle birlikte yapılan tartışmalar neticesinde 1997'de Göç Yasası olarak adlandırılan yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu yeni yasanın 1992 Oturum Yasası'ndan en temel farkının "entegrasyon" vurgusu olduğu görülmektedir. 1997 Göç Yasası hem yeni göçmenlerin ülkeye kabulünden önce halen ülkede yaşayan göçmenlerin entegrasyonunun sağlanmasını hem de yeni göç hareketlerini sınırlandırmayı amaçlamaktadır (Kraler ve Sohler, 2007, s. 20). 1992 yasasının oturum hakkı olanlarda yaşattığı mağduriyet de bu yasa ile telafi edilmiştir. "Oturumun sağlamlaştırılması" kavramı kullanılarak 1997 Göç Yasası'nda sınır dışı etme zorlaştırılmış, oturum süreleri uzatılmış ve Avusturya'da doğan veya büyüyen çocukların ülkede kalma hakları garanti altına alınmıştır.

2000'de aşırı sağ FPÖ'nün ÖVP ile koalisyon ortağı olmasının göç ve entegrasyon politikalarındaki etkisi büyüktür. Aşırı sağ popülist söylemde kontrolsüz göç politikalarının suç oranlarının artmasına, ulusal güvenliği tehdit edecek durumların ortaya çıkmasına ve milli kültürün dejenere olmasına doğrudan etkileri olduğu kabul edilir ve mutlaka göç durdurulmalı veya sınırlanmalıdır (Zaslove, 2004). Gerçekten de 2000-2006 arasında göç konusuyla ilgili üç kere kapsamlı yasa değişiklikleri yapılmıştır. Bunlardan ilki 2002'de gelmiştir. Bu değişiklikle Avusturya'ya gelmek isteyen yeni göçmenlerin ve 1998'den sonra ülkeye giren göçmenlerin "entegrasyon sözleşmesi"ni imzalamaları ve zorunlu dil derslerini almaları şart koşulmuştur. Buna karşın, belli şartları sağlayan göçmenlerin Avusturya'da kalma ve çalışmalarını daha güvenli hale getiren "oturum sertifikası" uygulaması başlatırmıştır. En az beş yıldır ülkede oturumu devam eden göçmenlere verilen bu sertifika ile sınırsız çalışma hakkı kazanılmıştır (Kraler ve Sohler, 2007, s. 21).

2000-2006 arasında göç konusuyla ilgili üç kere kapsamlı yasa değişiklikleri yapılmıştır. Bunlardan ilki 2002'de gelmiştir. Bu değişiklikle Avusturya'ya gelmek isteyen yeni göçmenlerin ve 1998'den sonra ülkeye giren göçmenlerin "entegrasyon sözleşmesi"ni imzalamaları ve zorunlu dil derslerini almaları şart koşulmuştur. Buna karşın, belli şartları sağlayan göçmenlerin Avusturya'da kalma ve çalışmalarını daha güvenli hale getiren "oturum sertifikası" uygulaması başlatırmıştır.

2005'te göç yasasında bir kez daha çok kapsamlı bir değişiklik yapılmıştır. Bu yasa ile "entegrasyon sözleşmesi"nin ihtivası genişletilmiş, yeni göçmenlerin girişi zorlaştırılmış ve devlet kurumlarının göçmenler üzerindeki otoritesi sertleştirilmiştir. Örneğin, sahte evliliklerle Avusturya oturumu alınmasının önünü kesmek için eş durumundan oturum izni almak zorlaştırılmıştır. 2005'te göçmenleri ilgilendiren bir diğer değişiklik ise Vatandaşlık Yasası'nda yapılmıştır (Hofhansel, 2008, s. 170). İlk defa bu reform ile vatandaşlık alanındaki düzenlemelerin göç politikalarının ayrılmaz bir parçası olduğu kabul edilmiştir. Bu yasa değişiklikleri sonucunda vatandaşlığa geçiş için en az beş yıl süreyle oturum sertifikasına, yeterli bir gelire ve temiz bir adli sicile sahip olma şartları getirilmiştir. Bunlar yanında vatandaşlığa başvuran kişinin yeterli düzeyde Almanca bilmesi ve entegrasyon testinde

başarılı olması da gerekli ön şartlardır. Başvuru ücretleri de önemli miktarlarda artmıştır. Böylece vatandaşlık sadece "en çok hak edenlerin kazanacağı bir ödül" gibi görülmüştür (Kraler ve Sohler, 2007, s. 22). Sonuç olarak belli şartları sağlayan göçmenlerin Avusturya vatandaşlığına geçişlerinin ancak 1990'larda gerçekleşmeye başladığını, vatandaşlık hakkı kazanmanın çetin bir süreç sonucunda gerçekleştiğini ve vatandaş olmayanların siyasi haklardan yararlanmalarının halen son derece sınırlı olduğunun vurgulanması gerekir.

4- Çalışmanın İçeriği ve Yöntemi

Bu çalışma iki katmandan oluşmaktadır. Birinci olarak Avusturya'da azınlıklar ve göçmenleri ilgilendiren hukuki düzenlemeler ve politikalar incelenmiş, bu düzenlemelerin azınlıkları nasıl etkilediği analiz edilmiştir. Bu analiz yapılırken yerli (ulusal/otokton) azınlıklar ile göçmen azınlıklar ayrımına dikkat çekmek gerekmektedir. İmparatorluk mirası sebebiyle barındırdığı ulusal azınlıklara zaman içerisinde ileri düzeyde dilsel ve dini haklar veren Avusturya'da göçmen azınlıklara ne tür haklar verildiği önemli bir sorudur. Dolayısıyla bu çalışmada iki azınlık kategorisinin haklar anlamında farklı muamelelere tabi tutulup tutulmadığı ve eğer tutuluyorsa bunun sebeplerinin ve azınlıklar üzerindeki etkilerinin neler olduğu da tartışılmaktadır. Bu sorulara azınlıkları ilgilendiren dört temel yapısal problem alanı çerçevesinde cevap aranmıştır: (1) vatandaşlık hakları, (2) dini ve kültürel haklar, (3) eğitim hakları ve (4) sosyal haklar.

Vatandaşlık alanına bakıldığında 2005 yılında Avusturya'da yapılan düzenlemelerin Avusturya vatandaşlığına geçişi belirgin bir şekilde azalttığı görülmektedir. 2013 yılında yapılan yasalar bu konuda bir takım kolaylıklar getirmesine rağmen, Avusturya vatandaşlığa geçiş yasaları hala Avrupa'da en sıkı olanıdır. Herhangi bir suç işlememiş olmak, oturum yasağı almamış olmak, geçimini sağlayabilecek durumda olmak, daha önce sahip olunan vatandaşlığı bırakmak, Almanca bilgisine sahip olmak, demokratik düzen, Avusturya tarihi ve yaşanılan federal bölgenin tarihi hakkında bilgili olmak bu şartlar arasındadır. Ayrıca göçmenlerin vatandaşlığa başvurabilmeleri için 6 yıllık kesintisiz oturuma sahip olmaları gerekmektedir. Kısacası Avusturya'nın vatandaşlık anlayışında köken prensibi (*jus sangunis*) geçerli olduğundan, göçmenler Avusturya'da doğsalar bile doğrudan vatandaşlık hakkı kazanamazlar.

2013 yılında yapılan yasalar bu konuda bir takım kolaylıklar getirmesine rağmen, Avusturya vatandaşlığa geçiş yasaları hala Avrupa'da en sıkı olanıdır.

Avusturya'da dini ve kültürel haklar alanı ise son derece karmaşık düzenlemelere konu olmuştur. Din ve devlet arasındaki ilişki Avusturya'nın imparatorluk geçmişi sebebiyle dini gruplara hoşgörü çerçevesinde kurumsallaşmıştır. Avusturya laiklik modeli Birleşik Krallık, Norveç ya da Danimarka'daki devlet kilisesi temelinde şekillenmemiştir. Ama öte yandan, Fransa ve ABD'deki gibi din ile devletin daha net sınırlarla birbirinden ayrıldığı bir ilişki de söz konusu değildir. Avusturya laiklik modelinin temel karakteri, mesafeli ve katılımcı bir tarafsızlık prensibi etrafında örülmektedir. Dinler, kurumsal ve toplumsal haklara sahiptir ve dinlere özel statüler tanımak normal karşılanmaktadır. Bu bağlamda göç hareketleri ile sayıları artan Müslüman gruplar da bu mirasa gönderme yaparak hak talebinde bulunabilmişlerdir. Ancak, monarşinin düşüşünden sonra yürürlüğü olmayan İslam Yasası'nın Avusturya'da reaktivasyonu devlet tarafından verilmiş olan bir karardan daha çok mevcut siyasi fırsat yapılarından faydalanan aktif siyasi Müslümanların inisiyatifi ile gerçekleşmiştir. Günümüzde ise

İslam Yasası'nın Avusturya'da reaktivasyonu devlet tarafından verilmiş olan bir karardan daha çok mevcut siyasi fırsat yapılarından faydalanan aktif siyasi Müslümanların inisiyatifi ile gerçekleşmiştir.

gittikçe daha da artan İslamofobi sebebiyle özellikle Müslümanları etkileyen belirli bazı dini özgürlüklerin yasaklanmasına dair siyasi talepler gittikçe daha sık telaffuz edilmektedir. Dini haklar alanında Avusturya'da devlet okullarındaki din dersleri, özel din okulları, ibadethaneler ve mezarlıklar, hastane ve cezaevlerinde dini gruplara özel psikolojik destek ve dini hizmetler, helal kesim, sünnet ve başörtüsü meselesi gibi öne çıkan bir takım konular vardır. 2014'te bu alanda İslam Yasası çerçevesinde çok hararetli tartışmalar yaşanmıştır.

Azınlık statüsüne sahip olan bütün (otokton) etnik grupların toplamı yaklaşık 82 bindir. Bu da Avusturya nüfusunun yüzde birini oluşturmaktadır. Buna karşın Avusturya'da yaşayan iki büyük göçmen grup olan eski Yugoslavya ve Türkiye kökenli insanların sayısı 750 bin civarında, yani toplam nüfusun yüzde 8'i kadardır.

Kültürel haklar alanında ise etno-kültürel grupların dil ve siyasi temsil hakları tartışılmıştır. Bu haklar bağlamında Avusturya'da "otokton" (yerli) azınlık grupları ile daha çok II. Dünya Savaşı sonrası dönemde meydana gelen göç sebebiyle oluşan diğer azınlıklar arasında temel bir ayrım bulunmaktadır. Azınlık statüsüne sahip olan bütün (otokton) etnik grupların toplamı yaklaşık 82 bindir. Bu da Avusturya nüfusunun yüzde birini oluşturmaktadır. Buna karşın Avusturya'da yaşayan iki büyük göçmen grup olan eski Yugoslavya ve Türkiye kökenli insanların sayısı 750 bin civarında, yani toplam nüfusun yüzde 8'i kadardır. Bu grupların da azınlık olarak tanınması sorusu ile ilgili 2014 yılında Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın resmi olmayan bir açıklaması olmuştur. Bir açık oturum esnasında kendisine, Polonyalıların, Sırpların ya da Türklerin de bir azınlık olarak görülmesi gerekir mi diye sorulmuş, verilen cevapta Anayasa Başkanı bir başvuru olması durumunda bunun değerlendirilebileceğini ve üçüncü nesilden (30-90 sene) sonra böyle bir hakkın doğması ihtimali olduğunu belirtmiştir. Başkana göre "Hakkın tanınmaması durumunda, ilgililer anayasa mahkemesinde dava açma hakkına sahiptir." Bu çerçevede Avusturya'da bulunan Polonyalılar azınlık statüsüne ulaşmayı denemişler, ancak Avrupa Konseyi'nin bu girişimi destekleyen tavsiyelerine rağmen başarılı olamamışlardır.

Tablo 3- Avusturya'da Azınlık Dilleri 2001 (Kaynak: Statistik Austria 2015b, s.17)

Slovence	17.953
Burgenland-Hırvat	19.374
Macarca	25.884
Romen dili	4.348
Çek dili	11.035
Slovak dili	3.343
Toplam	**81.937**

Bu çalışmada incelenen üçüncü alan eğitim hakkı meselesidir. Avusturya'da bugünkü eğitim sisteminin temeli olarak 1962 yılında gerçekleştirilen düzenleme (*Schulgesetz*) referans alınmaktadır. Ancak modern eğitim sisteminin kurucu düzenlemesi 1918 yılında Otto Glöckel tarafından cinsiyet ve sosyal duruma bağlı olmaksızın insanların eğitim haklarının güvence altına alınmasıdır. Öğrencilerin performanslarının yanı sıra ailelerinin sosyal sınıflarına ve statülerine göre farklı okullara yönlendirilmeleri bugün bile gözlemlenen bir durum olsa da 1962 reformuyla eğitimde eşitliğe dayalı

seçme imkânı hukuki bir hak olarak vatandaşlara teslim edilmiştir. Avusturya eğitim sistemi daha çok kamu ağırlıklı yürütülmektedir. 2013/2014 eğitim öğretim yılına ait yayımlanan istatistiki veriler incelendiğinde eğitimde özel okulların ağırlığının yaklaşık %10 seviyesinde olduğu anlaşılmaktadır. Belirli şartlar yerine getirildiği takdirde özel okullar özel ve kamu tüzel kişilikleri tarafından açılabilmektedir. Ancak özel okul yasası (*Privatschulgesetz*) gereğince okul isminde okulun kim tarafından kurulduğunun açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Avusturya´da eğitim sisteminde devletin etkisinin finansman konusunda da son derece fazla olduğu görülmektedir. Federal hükümet, öğretmen maaşlarından demirbaş teminine kadar birçok eğitim kurumlarının ihtiyacını karşılamaktadır.

Eğitim sisteminde göçmenlerin durumuna bakıldığında 2013/2014 eğitim yılında göçmen kökenli öğrenci sayısı 126.413'tür. Bu rakam tüm öğrencilerin yaklaşık % 11,1'ine tekabül etmektedir. Yine 2013/2104 eğitim yılında özel eğitim okullarında (*Sonderschule*) eğitim alan yaklaşık her yüz öğrenciden 18'i yabancı uyrukludur ve bunların da çoğunluğu eski Yugoslavya ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Yine araştırıldığında kötü bir tablo olarak yabancı uyruklu öğrencilerin lise diploması (*Matura*) veren okullardaki oranlarının ortalamanın altında olduğu görülmektedir. Ayrıca 2012/2013 eğitim yılında sekizinci sınıfı bitiren ve günlük konuşma dili Almanca olmayan öğrencilerin %11'i 2013/2014 eğitim yılında eğitimine devam etmemiştir ki bu oran günlük konuşma dili Almanca olanlarda %3 olarak tespit edilmiştir. Eğitim sistemi içerisindeki göçmen çocukların ve özelde de Türk çocuklarının arkadaş çevresinden kaynaklanan sıkıntılarla karşı karşıya kaldıkları, bu durumun da sosyal dışlanmaya kadar varabildiği gözlemlenmektedir. Ayrıca yabancı uyruklu çocukların diğer bir problemi de dil konusunda yetersiz kalmalarıdır. Çoğu eğitimsiz ailelerden oluşan göçmen kökenlilerin evlerinde kendi ana dilleri konuşuluyor olması onların okula başlayıncaya kadar Almanca öğrenememeleri sonucunu ortaya çıkarmakta ve bu da entegrasyonu zorlaştırmakta; çocuğun başarı durumunu etkileyerek onu okuldan soğutmaktadır.

Çalışmanın ilk katmanı içinde değerlendirilen dördüncü alan ise sosyal haklar, hizmetler ve azınlıkların bunlardan nasıl faydalandıkları konusudur. Avusturya'da sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanmasında yerel yönetimler oldukça etkin rol oynamaktadır. Avusturya yasalarına göre çalışma hayatına başlama yaşı 15 ve üzeridir. Bu sınırlama çıraklık yaşı için de geçerlidir. Yabancılar açısından ise çalışmak izne tabidir. Kişi eğer AB'ye üye bir devlet vatandaşı değilse uygun çalışma iznine sahip olduğunu belgelemelidir. Eğer AB'ye üye ülke vatandaşı ise yine Avusturya'da sürekli çalışabilme hakkını elde etmiş olması gerekmektedir. Eğer sürekli oturum hakkı varsa (*Daueraufenhalt EG*) (kırmızı-beyaz- kırmızı kart- artı) kişiye izin almadan çalışma veya meslek sahibi olarak hayatını sürdürme hakkı tanınır. Öte yandan, Avusturya' da asgari ücret uygulaması söz konusu değildir. Bu alanda ücretlerin belirlenmesi sendikalar aracılığı ile olmaktadır. Avusturya'da işsizlik parası ise çalışmak arzusunda olduğu halde, iş bulamayan aktif nüfusa ödenmektedir. Bu iş ve işçi bulma kurumunun (*Arbeitsmarktservice AMS*) bulacağı herhangi bir işte, haftada en az 20 saat çalışma isteğinin kabulü anlamına gelmektedir. Avusturya'da sosyal güvenlik uygulamalarına bakıldığında ise sosyal sigorta, sosyal bakım ve sosyal yardım olmak üzere üç ayrı başlık altında ele alınmaktadır. Avusturya ekonomisi açısından en büyük giderler sırasıyla emeklilik harcamaları, sonra sağlık giderleri ve aile yardımlarıdır. Bunlar yanında barınma, eğitim yardımı gibi birçok sosyal hizmet uygulamasından göçmen azınlıkların faydalandıkları görülmektedir.

Çalışmanın ikinci katmanı ise özellikle göçmen azınlıklarla ilgili tartışmaların ne tür söylemlerle yapıldığı ile ilgilidir. Bu çerçevede azınlık ve göç konularında kamuoyunu etkileyen söylemler ve tartışmalar analiz edilmiştir. Bu analizi yapmak için Avusturya'da ana akım siyasi eğilimleri yansıtan *Kronen Zeitung* (muhafazakar, 1 milyon tiraj), *Die Presse* (liberal sağ, 90 bin tiraj) ve *Der Standard*

(liberal sol, 100 bin tiraj) gazeteleri incelenmiş, bu gazeteler azınlıklar, göç ve entegrasyon alanlarında 2014 yılı ile ilgili sınırlı olmak üzere söylem ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Gazeteler taranırken kullanılan anahtar kelimeler göç, göçmen, entegrasyon, azınlık, İslam ve Müslümanlardır. Bu anahtar kelimelerle yapılan taramada 2014 yılında Avusturya'da dört konunun öne çıktığı görülmektedir: (1) Göç ve entegrasyon, (2) İslami radikalleşme ve İslamofobi ve (3) İslam Yasası.

Göç ve entegrasyon tartışmalarına bakıldığında Der Standard gazetesinde entegrasyon konusu genellikle teşvik edici bir dille haberleştirilmekte, olumlu entegrasyon örnekleri öne çıkarılmakta, bu alandaki problemlere yapıcı eleştiriler ve öneriler getirilmektedir. Avusturya'nın en yüksek tirajlı ve muhafazakâr eğilimli Kronen Zeitung (Krone) gazetesi ise entegrasyon konusunda olumsuz örnekleri öne çıkarmakta, göçmenlerin daha çok kendilerinden kaynaklanan sebeplerle Avusturya toplumuna entegre olamadıklarını vurgulamaktadır. Liberal sağ eğilime sahip olan Die Presse gazetesi ise göçmenler ve entegrasyon konularında sorun alanlarına dikkat çekse de Kronen Zeitung'da olduğu gibi göçmen karşıtı bir dil kullanmamakta, göçmenlerin özellikle ekonomiye ve nüfus dinamizmine katkılarını vurgulamakta ve Der Standard'a benzer şekilde olumlu entegrasyon örneklerine yer vermektedir.

İslami radikalleşme ve İslamofobi konularında ise 11 Eylül saldırılarından beri bir güvenlik konusu olarak algılanan ülkedeki Müslümanların varlığı sürekli olarak kamuoyunu meşgul etmiş, medyada sıklıkla işlenmiş, Müslüman göçmenlerin ikinci ve üçüncü kuşak gençlerinin radikalizme ve şiddete meylettiği iddia edilmiştir. Müslümanların Avusturya'da gittikçe artan ve görünür hale gelen nüfusu ile bu güvenlikçi bakış açısı birleşince İslamofobik yaklaşımların çoğaldığı gözlemlenmiştir. Der Standard gazetesinde bu türden birçok haber ve yorum görmek mümkündür. Ancak bu haber ve yorumlarda Avusturya hükümetinin ve kamuoyunun tutumlarını eleştirisine de sıklıkla rastlanmaktadır. Der Standard özellikle de daha çok sağ siyasetçiler tarafından önerilen bir takım sert tedbirleri ve bunlar etrafında dönen tartışmaları da sayfalarına taşımıştır. Nefret söylemi konusunda ise Der Standard gazetesi hem göçmelerin, özellikle de Müslümanların, kültürlerine ve dinlerine dönük hakaret içeren söylemleri hem de radikal Müslüman çevrelerde farklılıklara tahammülsüzlük şeklinde açığa çıkan söylemleri eleştirel bir dille haberleştirmektedir. Öte yandan, Kronen Zeitung Müslümanların radikalleşmesi konusunda zaman zaman İslamofobik denilebilecek tonda haberler yapmış, Müslümanların genelinin ılımlı olduğunu ve radikallerin marjinalliğini vurgulasa da gittikçe artan Müslüman nüfusu içerisindeki radikallerin tehlikesine sürekli olarak işaret etmiştir. Die Presse gazetesinin Müslümanların kamusal hayattaki yeriyle ilgili haberlerinde İslamofobiye ve Müslümanlara dönük saldırılara daha çok vurgu yapıldığı görülmektedir.

2014 yılının en hararetli tartışma konularından biri hiç şüphesiz İslam Yasası'dır. Der Standard gazetesinde İslam Yasası çeşitli yönleriyle tartışılmış, konuyla ilgili kamuoyuna yansıya görüşler aktarılmış, hem siyasi partilerin hem de Müslümanların yasaya bakışları ve beklentileri çerçevesinde yasanın gerekliliği, eksiklikleri ve amaçları oldukça objektif bir dille irdelenmiştir. Kronen Zeitung gazetesi de İslam Yasası ile ilgili birçok haber yapmış, bu haberlerde özellikle de Avusturya'daki Müslüman cemaatlerin dış bağlantıları üzerine vurgular ön plana çıkarılmıştır. Die Presse gazetesinin ise İslam Yasası tartışmalarını objektif olmaya gayret eden ve son derece detaylı bir şeklide sayfalarına taşıdığı görülmektedir. İslam Yasası tartışmalarına ciddiyetle yaklaşılmış, yasayla ilgili tüm tarafların görüşlerine yer verilmiş, çeşitli haberler ve makalelerle tartışmanın geniş bir satıhta yapılmasına çalışılmıştır.

Bu çalışmanın sonunda ise ek olarak 2014 yılında özellikle göçmen azınlıklarla ve mültecilerle ilgili önemli olayların ve öne çıkan tartışmaların temsili bir seyrini bulmak da mümkündür. Bu kısım basit

bir kronoloji değil, Avusturya'da göç, göçmen azınlıklar ve mültecilerle ilgili temel aktörleri ve problem alanlarını tanıtan bir tür kılavuzdur.

Ek: Avusturya'da göçmenler, mülteciler ve azınlıklarla ilgili 2014 yılında öne çıkan olaylar ve hak ihlalleri

İltica ve Mültecilerle ilgili Hak İhlalleri	
Genel Bilgiler	
Rakamlarla İltica	2011 yılından beri iltica başvurularında düzenli bir artış gözlenmektedir: 2011: 14.416 2012: 17.413 2013: 17.503 2014: 28.027. Benzer bir durum 2001-2003 arası yaşanmıştır: 2001: 30.127 2002: 39.354 2003: 32.359. Bu sayılardaki artışlar Afganistan'ın ABD tarafından bombalanmasına, şimdi de Suriye iç savaşı dolayısıyla kaçanlarla açıklanabilir. 2015 Ağustos itibariyle bu sayılarda çok büyük bir artış yaşanmıştır. Fakat 2001-2003 yılları arasında mültecilerle federal devlet ilgilenmekteydi, bugün ise devlet ve eyaletler birlikte ilgileniyor. Daha önce sayı daha yüksek olmasına rağmen devlet gündeminde mülteciler böyle bir sorun haline gelmemiştir (Volksanwaltschaft 2015a, s.125). Yeni uygulamayla birlikte oluşan koordinasyon probleminin yanı sıra, artış gösteren ırkçılık ve İslamofobi de ilticayı "sorun" haline getirmede sebep olabilir. 2014 yılı başında hâlihazırda 22.700 tamamlanmamış mülteci işlemi vardı.[6] 2014 yılının ortasında ciddi bir artış gözlemlenmiştir: önceki yıla oranla %60 artış. Tüm başvurulardan %75,8'i erkek, %24,2'si kadın. Mültecilerin geldiği ülkeler sırasıyla Suriye (7754), Afganistan (5070), Rusya Federasyonu (ağırlıklı Çeçenler) (1996) ve Kosova'dır (1901). 2260 başvuru ise refakatçisiz reşit olmayanlar tarafından yapılmıştır, bunlardan 129'u 14 yaşın altındadır.[7]
Mültecilerin Temel İhtiyaçlarının Karşılanması Anlaşması (15a-Vereinbarung: Grundversorgung	2005 yılına kadar mülteciler federal devletin yetkisi altındaydı. Federal İçişleri Bakanlığı mültecilerle ilgili tüm organizasyonu üstlenmişti. Daha sonra federal devlet ve eyaletler arasında bir "Mültecilerin Temel İhtiyaçları Karşılama Anlaşması" (*Grundversorgungvereinbarung*, GVV - Art 15a, BGBI. 2004/80) imzalandı. Buna göre: - Kabul Edilme Davası (*Zulassungsverfahren*) federal devletin, Kabul Edilme Davasından sonra iltica hakkı ile ilgili işlemler eyaletlerin yetkisi altındadır.

[6] http://www.unhcr.at/unhcr/in-oesterreich/fluechtlingsland-oesterreich/questions-and-answers/asylsuchende-in-oesterreich.html, erişim tarihi: 18.08.2015.
[7] http://www.menschen-leben.at/asyl/asyl-in-osterreich/#6, erişim tarihi: 18.08.2015.

von Asylwerbenden)	- Eyaletler gerekli altyapıyı oluşturmak ve ilgili bilgileri sunmak, Federal Devlet ise acil durumlar için ek kapasite oluşturmak zorundadır. Mültecilerin Temel İhtiyaçların Karşılanması Anlaşmasının gerekleri sadece Viyana ve Niederösterreich eyaletleri tarafından yerine getirilmiştir. Fakat İçişleri Bakanlığı sürekli durumdan şikâyet etmesine rağmen gerekli önlemleri de almamaktadır. Başka bir sorun ise eyaletlerin belirlediği bakım standartlarının farklılık arz etmeleridir. Federal devlet tarafından hala ne bir asgari standart belirlenmiştir ne de eyaletlere görevlerini yerine getirme konusunda bir baskı uygulanmıştır.
Mültecilerin Eyaletlere dağılımı	Her eyalet için mültecileri barındırmak acısından **kotalar** oluşturuldu. Kotaların yerine getirilmesiyle ilgili oranları Aralık 2014'teki son durum itibariyle şöyledir: - Vorarlberg (83,62%) - Tirol (84,98%) - Oberösterreich (86,62%) - Kärnten (87,52%) - Salzburg (88,43%) - das Burgenland (94,68%) - Steiermark (98,35%) - Niederösterreich (102%) - Wien (128,29%) 2014 sonu itibari ile Avusturya'daki toplam Mülteci sayısı: 29.739.[8] Avusturya'daki devlete bağlı dört ***İlk Karşılama Merkezleri*** ("Erstaufnahmestellen") bulunmaktadır: EAST Ost – Traiskirchen NÖ, EAST West – Thalham, St. Georgen im Attergau OÖ, EAST Flughafen Schwechat NÖ. Diğer yerlerdeki yoğunluk nedeniyle Burgenland'da 300 kişi kapasiteli yeni bir yer açılması planlandı (2009) ama yerli halkın aşırı tepkisi yüzünden eyalet başkanı tarafından engellenmiştir ve 2015 itibariyle hala açılamamıştır. Özellikle NÖ ve Viyana'da yığılma gözleniyor. Temmuz ayında NÖ Eyalet Başkanı *İlk Karşılama Merkezi* (Erstaufnamestelle) Traiskirchen'e mülteci Alımini durdurmuştu.[9]
Temel sorunlar	
Temel bakım	Mültecilerin temel bakımında oluşan masraflar %60 federal devlet %40 eyaletler tarafından karşılanması öngörülmüştür.

[8] "Asyl: Traiskirchen noch immer 'am obersten Limit'", *Die Presse*, 05 Aralık 2014, http://diepresse.com/home/politik/innenpolitik/4612738/Asyl_Traiskirchen-noch-immer-am-obersten-Limit, erişim tarihi: 21.08.2015.

[9] "'Akt der Notwehr': Aufnahmestopp in Traiskirchen", *Die Presse*, 29 Temmuz 2014, http://diepresse.com/home/politik/innenpolitik/3845940/Akt-der-Notwehr_Aufnahmestopp-in-Traiskirchen, erişim tarihi: 21.08.2015.

	Mülteci adaylarının çalışmaları ciddi anlamda sınırlandırılmıştır. Bununla beraber Temel İhtiyaçlar Yardımı (*Mindestsicherung*), Çocuk yardımı ya da çocuk bakım parası alamamaktadırlar.[10] Mültecilerin alabildikleri yardımlar ise şu şekilde sıralanabilir: - Bakımın organize edilmiş olduğu bir yerde kalıyorlarsa: Kişi ve gün başına 19 €. Bu miktar mülteci adayına değil, organizasyonu üstlenmiş kuruluşa ödeniyor. - Kendi bakımlarını kendileri üstleniyorlarsa (*Selbstversorgungsquartieren*): 19€'nun sadece 3,5 ila 6,5 € arası Mültecinin kendisine ödeniyor. Kişisel ihtiyaçlar için ise en çok 40€ kişi/ay öngörülmüş. - Eğer mülteci adayı bağımsız bir evde kalıyorlarsa: en çok 320€ kişi/ay bütün giderler için öngörülmüştür. Bu paranın alınabilmesi için kira ödediğinin kanıtlanması gerekiyor. Giysi ve okul ihtiyaçları için de hediye çeki alıyorlar. - Buna göre 5 kişilik 3 çocuklu bir aile 910€ ayda alıyor. Aynı büyüklükte Avusturyalı ailenin sosyal yardımlardan geliri ise en az 2200€.[11] Mülteci adaylarından dörtte biri bu şekilde yaşamlarını devam ettirmektedir. Anny Knapp'a (Asylkoordination Österreich) göre bu kesim olmasaydı Avusturya mülteci sistemi çoktan çökmüş olurdu.[12] **GELİŞME:** Ekim 2010'da üç çocuklu bir mülteci aday ailenin ilgili kurumlarda yer bulamadığı için kendileri ev aramışlar, yüksek kiraları karşılayamadıkları için devlete yardım için başvurmuşlardı. Başvuruları reddedilmişti. Bunun üzerine Mahkemeye başvurdular. 2014'de verilen Avrupa Mahkemesinin kararı şu şekildedir: Sağlanan para miktarı hayatlarını idame ettirmeleri ve sağlıkları sağlanmasına yetecek kadar, ev durumları da çocuklara uygun olmak zorundadır. Kalabilecekleri yer bulabilmeleri için yeterli imkânlar sunulmalıdır (EuGH 27.02.2014 (C79/13)).[13] Bu karardan hareketle Anny Knapp ise Avusturya'daki standartların mültecilerin uygun bir yaşam sürmeleri için yeterli olmanın çok altında olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca bu karar Dublin III Anlaşmasına göre ilk iltica kaydı yapılan ülkeye geri gönderilme konusunu da sorunlu hale getirmektedir, çünkü Bulgaristan, Yunanistan veya İtalya'da bu standartların hiç olmadığı bilinmektedir.[14]
Çalışma İzni	Mülteci adaylarının karşılaştığı en önemli sorunlardan biri hala çalışma izinlerinin olmamasıdır. İltica başvurusu sonuçlanana kadar çalışma izni

[10] http://www.unhcr.at/unhcr/in-oesterreich/fluechtlingsland-oesterreich/questions-and-answers/asylsuchende-in-oesterreich.html, erişim tarihi: 18.08.2015.
[11] http://www.unhcr.at/unhcr/in-oesterreich/fluechtlingsland-oesterreich/questions-and-answers/asylsuchende-in-oesterreich.html, erişim tarihi: 18.08.2015.
[12] http://www.asyl.at/fakten_1/asyl_2014_03.htm, erişim tarihi: 18.08.2015.

[13] Kararın tam metni için bkz.: https://dejure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Gericht=EuGH&Datum=27.02.2014&Aktenzeichen=C-79/13, erişim tarihi: 18.08.2015.
[14] http://www.asyl.at/fakten_1/asyl_2014_03.htm, erişim tarihi: 18.08.2015.

	alamamaktadırlar. Sadece sembolik ücretlerin söz konusu olduğu kamu yararı işlerde çalışabilmeleri öngörülmüştür. Çalışma izni mülteciyi kabul eden işverenin özel cabaları ile ve sadece o işverene verilen bir izinle mümkün. Söz konusu iş sezonluk işçilik dışında bir iş ise Avusturya ve AB vatandaşı işsizlere öncelik tanınmaktadır. Bu da pratikte çalışma izni almanın neredeyse imkânsız olduğunu göstermektedir. 2012'de başlayan Mülteci Kampı Protestosunun (Refugee Camp Protest) en önemli taleplerinden biri de çalışma izni konusundaydı: "Çalışma iznine ihtiyacımız var. Kendi kendimize yeterli olmak istiyoruz. Devlete bağımlı olmak istemiyoruz. Bize insanlık onurumuzu iade edilmesini istiyoruz."
Mülteci çocuklar ve Refakatçisiz Reşit olmayan mülteci adayları	Bu konuda yaygın bir yanlış anlaşılma söz konusudur: Çocuklar genelde çocuk mülteci olmaktan çok mültecilerin çocukları olarak görülmektedir. Mülteci adaylarının dörtte biri yaklaşık çocuklardan oluşmaktadır. Bunlardan %20si ise refakatçisiz (UMF) olan çocuklardır.[15] Refakatçisiz reşit olmayan mülteci adayları (*Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge*, UMF) için sadece temel ihtiyaçların karşılanması yeterli değildir. Hukuken Avusturyalı ve yabancı çocukların gözetimi ve bakımı arasında bir ayrım yapılmaması gerekmektedir, çünkü böyle bir ayrım BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır. Bu anlamda reşit olmayan refakatçisiz birçok mülteci adayının durumu hâlihazırdaki uygulamalarda ayrımcılık ve hak ihlaline girmektedir. Ayrıca AB ülkeleri UMF'ler için özel bakım sunmaya mecbur tutulmuştur. Eğer mümkünse akrabaları ya da koruyucu ailelerin yanına, mümkün olmadığı durumlarda ise özel kurumlara yerleştirilmeleri gerekmektedir. Bunlara ek olarak da sık karşılaşılan sorunlardan biri – özellikle kardeşlerden biri reşit ise – kardeşlerin ayrılmasıdır (Volksanwaltschaft 2015b, s.64). Pratikteki uygulamalardan önce ise yapısal olarak bu hak ihlali mevcuttur: Reşit olmayan mülteci adayları bakımı için olan kurumlara ödenen günlük miktar 39 ila 77 € arasındayken, Avusturyalı çocukların bakımı için olan kurumlara ödenen günlük miktar 120 €'dan başlamaktadır. Bununla beraber temel sorunlar görünmektedir: personel sayısı, personelin eğitimi, danışmanlık imkânları veya pedagojik konsept uygulamaları diğer çocuk ve gençlik kurumlarının standartlarında değildir. Bu da buradaki çocukların ayrımcılığa uğraması anlamına gelmektedir. Ülke genelinde bu konuda bir standart belirlenmiş değildir.

[15] http://www.asyl.at/fakten_2/betr_2014_06.htm, erişim tarihi: 18.08.2015.

	Ayrıca eyaletler bu konuda görevli olduğu halde, bu görevlerini çoğunlukla yerine getirmemekteler (Volksanwaltschaft 2015b, s.164, Volksanwaltschaft 2015a, s.101-103). **ÖRNEK OLAY:** Salzburg'da UMFl'ar için bir kurum "kendi kendilerine yeterli olmayı öğrenmeleri amacıyla" yemeklerini kendileri hazırlasınlar diye haftada 45,50 € bütçe veriyor. Fakat gün başına 6,50 € yeterli besin alabilmelerini sağlayacak bir alışveriş için yeterli olmadığı gibi, kurumda yemeklerin hazırlanması ve yenmesi için gerekli araç ve gereçler de bulunmamaktadır ya da kullanılacak durumda değillerdir. Sonuç olarak çocuklar kolay hazırlanabilir, ucuz yemekler tüketmek zorunda kalmaktadır (Volksanwaltschaft 2015b, s.63-64). Ombudsmanlığın ziyaret ettiği kurumların çoğunda çocuklar ve gençler için bazılarında sunulan haftada 4 saat Almanca kursu dışında yeterli uğraşı imkânları yoktur. Psikolojik danışmanlık ve bakım acısından da yetersizdir. **ÖRNEK OLAY:** Steiermark eyaletinde, 40 erkek UMF'nin kaldığı bir kurum. Komisyon kesinlikle kabul edilemeyecek hijyenik sorunlar tespit etmiştir. Ayrıca bu standartlar dışında reşit olmayan mülteci adaylarının sıkça yetişkinler için olan kurumlara yerleştirildiği gözlenmektedir (Volksanwaltschaft 2015a, s.101-103).[16] Bu çocuklar için hâlihazırda yaklaşık 900 kişilik yer vardır. Sadece 2014 yılında gelen ve bu durumda olan çocuk sayısının 2 bin olduğu düşünülürse, bunların büyük kısmına olması gereken şekilde bakılamayacağı anlaşılmaktadır.[17] **ÖRNEK OLAY:** Eylül sonu itibari ile bulunan 1455 UMF'dan 455'i Traiskirchen'de bulunmaktadır. Bunlardan 100'den fazlası yetişkinlerle aynı yerde bulundurulmaktadır. Onların yaşlarına uygun bir bakım aldıkları konusunda ciddi şüpheler bulunmaktadır.[18] **ÖRNEK OLAY:** Kanunen temsilleri zorunludur. Kanuni bir temsilleri olmadığı sürece iltica işlemleri başlatılmaktadır. Traiskirchen'de bulundukları sürece oradaki hukuk danışmanları tarafından temsil edilmekteler. Fakat ilk işlemlerden sonra başka bir eyalete gönderildiklerinde durumları ne olacağı kaygı uyandırmaktadır.[19] Refakatçisiz reşit olmayan Mülteci (UMF) adaylarına 2012 yılında

❖ [16] Ayrıca bkz.: http://www.asyl.at/fakten_2/betr_2014_03.htm, erişim tarihi: 22.08.2015.

❖ [17] http://www.asyl.at/fakten_2/betr_2014_06.htm, erişim tarihi: 22.08.2015.

❖ [18] *Volkshilfe* Derneginden Christoph Schörkhuber: http://www.asyl.at/fakten_2/betr_2014_03.htm, erişim tarihi: 22.08.2015.

❖ [19] http://www.asyl.at/fakten_2/betr_2014_03.htm, erişim tarihi: 22.08.2015.

	çıraklık yapmaları imkân sağlandı. Bu imkân kamusal ve iktisadi yarara uygun ve başvurusu az olan mesleklerle sınırlandırıldı.[20] 2013'te bu imkân 18'den 25 yaşına çıkarılarak genişletildi.[21]
2014 yılı itibarıyla iltica davalarında yapılan değişiklikler	
	Yabancı ve Mülteciler Federal Dairesi (*Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, BFA) daha önceki kurumun (BAA) görevlerini devralmak üzere 1 Ocak 2014'te işe başlamıştır. Temel görevi İltica ve Yabancılar Hukuku ile ilgili ilk işlemleri yapmaktır.[22] Daha ilk yılında görev alanına giren işlerle baş edemediği şeklinde eleştiri yöneltilmiştir.[23]
İşlem ve dava süreleri	Mülteci adayları hakkında BFA 6 ay içinde karar vermesi gerekiyor.[24] Ombudsmanlık, İltica işlemlerinin 3 yıldan fazla sürmesini kabul edilebilir olmadığını ve bu konuda ciddi yapısal önlemler alınması gerekli olduğunu belirtir (Volksanwaltschaft 2015a, s.122, 127-9). **ÖRNEK OLAY:** *18 yıldır sonuçlanamamış rekor iltica başvurusu.* Medyaya yansıyan bir habere göre Bangladeş'ten bir mülteci adayı 18 yıldır iltica işleminin sonuçlanmasını beklemektedir.[25] 1996 yılında başlayan işlemin kronolojisine ulaşan Ombudsmanlığa göre sürenin uzamasında memurlar ve mahkemelerin önemli katkısı vardır. Bu dava BFA'dan önce devrede olan üç farklı kurumda yıllarca askıda kalmıştır (Volksanwaltschaft 2015a, s.128). 2014 yılında özellikle İltica işleminin uzun sürmesi ile ilgili Ombudsmanlığa 974 başvuru olmuştur. Daha önceki seneye göre %42,6 artmıştır (Volksanwaltschaft 2015a, s.122). Genel olarak iltica sürecinin ilk aşaması olan BFA'daki işlemlerde gecikme söz konusudur: Ombudsmanlığa sadece bu ilk aşamayla ilgili olan şikâyetler 228'e ulaşmasıyla bir önceki senenin neredeyse dört katı olmuştur (Volksanwaltschaft 2015a, s.129). Aile birleşimi ile ilgili şikâyetler ağırlık oluşturmaktadır (Volksanwaltschaft 2015a, s.128). Bu bağlamda başka bir problem ise mülteci adaylarının, işlemleri altı aydan fazla sürse bile çalışma izni elde edememesidir.

[20] http://www.asyl.at/fakten_2/Lehrlingserlass.pdf, erişim tarihi: 22.08.2015.

[21] http://www.asyl.at/fakten_2/2013_lehrlingserlass_ergaenzung.pdf, erişim tarihi: 22.08.2015.

[22] http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Asylwesen/informationen/start.aspx, erişim tarihi: 22.08.2015.

[23] http://www.asyl.at/fakten_2/betr_2014_05.htm, erişim tarihi: 22.08.2015.

[24] http://www.asyl.at/fakten_2/betr_2014_06.htm, erişim tarihi: 22.08.2015.

[25] "Neuer Asyl-Skandal: Asylwerber wartet 18 Jahre auf Bescheid", *News*, 17 Temmuz 2014, http://www.news.at/a/asyl-skandal-18-jahre-verfahren, erişim tarihi: 27.08.2015.

	ÖRNEK OLAY: Reşit olmayan mülteci adayı. İltica işlemi 37 aydır açık. BAA ve BFA'da bu dava sırasında iki kere 4,5 ay, bir kere 11 ve bir kere 13 ay boyunca hiçbir gelişme olmamıştır. Mülteci adayı reşit olmadığı için konu özellikle hassastır (Volksanwaltschaft 2015a, s.129). **GELİŞME:** Personel artırımı. İşlemleri hızlandırmak için personel sayısını arttırmak amacıyla Federal İçişleri ile Savunma Bakanlığı arasındaki bir anlaşma ile ordu mensuplarından 87 kişinin BFA'ya geçmesine karar verildi.[26]
Mülteci Alım Merkezleri (*Aufnahmezentren*)	
Özelleştirme	Daha önce devlet kurumların üstlendiği mülteci adaylarına geri dönüş danışmanlığını özel bir yardım organizasyonu olan Avusturya İnsan Hakları Derneğine (*Verein Menschenrechte Österreich*) verilmesiyle mültecilerle ilgili işlerin özelleştirilmesi başlatılmış oldu. Bu süreç 2003 yılında Traiskirchen Mülteci Alım Merkezi yönetimini özel bir sirket olan European Homecare'e devredilmesiyle devam etmiştir. 2010 yılında Niederösterreich Eyalet Başkanı Traiskirchen'e 480'den fazla kişi alınmayacağını belirtmesi üzerine European Homecare bu isten çekilir. Bunun üzerine Balkan savaşından sonra gelen mültecilerle büyümüş yine özel bir şirket olan ORS ile iletişime geçilir. 2012'de ülkenin dört Mülteci Alım Merkezlerinin yönetimini bu şirket üstlenir. Bugün ORS'nin Avusturya'daki kolu İsviçre'deki merkezi kadar büyümüş durumdadır. Bu şirket 500 kişi çalıştırıp, günde 6 bine yakın mülteciye bakmaktadır.[27] Şirketin ne kadar kâr ettiği bilinmiyor. Ciddi bir şeffaflık sorunu var bu alanda. Mülteci alım merkezleri dışında birçok eyalette bulunan "mülteci bakım evleri" için de bu şirket ile anlaşmalar yapılmış. Bu alanın özelleştirilmesi büyük tehlikeleri beraberinde getirmektedir. Her şeyden önce ne kadar çok mülteci olursa o kadar çok kazanacağı için şirket mültecilerin kaldığı şartlarla çok ilgilenmiyor, azami sayıda mülteci barındırmaya çalışıyor. Örneğin, asgari standartları sağlamadıkları hakkında Traiskirchen'de yıllarca şikâyet edilen konular sürmektedir. Ayrıca bu ve benzeri şirketleri kontrol etmede de ciddi sıkıntılar var.
Traiskirchen	2014 yılında Traiskirchen Mülteci Alım Merkezi medyaya sıkça

❖ [26] "Heeresbedienstete verstärken Bundesamt für Asyl", *Die Presse*, 30 Kasım 2014, http://diepresse.com/home/politik/innenpolitik/4608146/Heeresbedienstete-verstaerken-Bundesamt-fur-Asyl?direct=4612738&_vl_backlink=/home/politik/innenpolitik/4612738/index.do&selChannel=&from=articlemore, erişim tarihi: 27.08.2015.

❖ [27] "Traiskirchen: Umstrittener Flüchtlingslager-Betreiber ORS", *profil*, 25 Ağustos 2014, http://www.profil.at/oesterreich/traiskirchen-fluechtlingslager-betreiber-ors-5827938, erişim tarihi: 28.08.2015.

	yansıdı. Ombudsmanlığın 2014 ziyaretindeki gözlemlerine göre Traiskirchen Mülteci Alım Merkezinde Niederrösterreich Eyalet başkanının kapasiteyi 480 ile sınırlandırması politik bir karar olduğuna işaret etti. 1774 kişilik kapasitenin ise aşılmadığını belirtti. Ayrıca Traiskirchen'de medya haberlerinin aksine "dramatik" bir durumun söz konusu olmadığı belirtildi (Volksanwaltschaft 2015a, s.124). **Ombudsmanlığın Traiskirchen Mülteci Karşılama Merkeziyle ilgili tespitleri:** - Yaşama alanı büyüklüğü yetersiz, - Tek başına kalma ortamları yetersiz, - Ailelerin bekar erkeklerin hemen yanına yerleştirilmesi sorunlu, - Uğraşı ve etkinlik imkânları yetersiz, - Kriz bölgelerinden gelen çok sayıda çocuk ve genç için psikolojik danışmanlık yetersiz - Psikolojik destek ve tıbbi muayeneler için tercümanlar bulunmamaktadır **ÖRNEK OLAY:** Traiskirchen'de bulunan Somali'den 35 yaşında bir mülteci adayı menenjitten dolayı ölmüştür. Bunun üzerine Trasikirchen'de bulunan tüm mülteci adayları ve çalışanlardan oluşan 1300 kişiye antibiyotik içirildiği haberi ortaya çıktı. Traiskirchen Belediye Başkanı Federal İçişleri Bakanlığını kendisini bilgilendirmemesinden dolayı suçladı. Bu olayla birlikte Traiskirchen'deki çevre şartları sorunları ve tıbbi problemler ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunun üzerine Eyalet idaresi yeni alımları durdurdu. Eyalet idaresinin, mülteci adaylarının bakımı ve mekânın organizasyonunu üstlenmiş olan İsviçreli şirket ORS'nin işletme ruhsatı ile ilgili tutanağında ORS'nin işlettiği mekânlarda birçok eksiklik ve sorun tespit edilmiştir.[28]
Avusturya İnsan Hakları Derneği (*Verein Menschenrechte Österreich*, VMÖ)	Yukarıda da belirtildiği gibi mültecilerle ilgili ilk özelleştirme Geri Dönüş Danışmanlığında yapıldı ve bu işlem Avusturya İnsan Hakları Derneğine (*Verein Menschenrechte Österreich*, VMÖ) verildi. 2012'de İçişleri Bakanlığı İnsan Hakları Danışma Konseyi, VMÖ'nün tek başına insan hakları gözlemciliği yapmasının güvenilir olmadığını belirtmiştir. Ayrıca derneğin insan hakları gözlemciliği, mütercimlik ve dönüş danışmanlığı olmak üzere birbiriyle çatışabilecek olan roller üstlenmesinin sorunlu olduğunu bildirmiştir. Bu noktada İçişleri Bakanlığı insan hakları gözlemciliğini dönüşümlü olarak çeşitli STK'lara verileceğini belirtmiş olmasına rağmen bu yönde hâlihazırda bir gelişme yoktur (Volksanwaltschaft 2015b, s.144). Bu alanda birçok sorunla karşılaşılmakta:

[28] "Traiskirchen: Asylwerber starb an Meningitis", *Der Standard*, 31 Temmuz 2014, http://derstandard.at/2000003811527/Asylwerber-starb-in-Traiskirchenan-Meningitis, erişim tarihi: 28.08.2015.

	ÖRNEK OLAY: Geri dönüş danışmanları sınırdışı edilecek ve göz altında bulunan bir kişiye hukuk danışmanı vermeden bir hukuki feragat belgesi imzalatmışlardır (Volksanwaltschaft 2015a, s.132-33). İltica Mahkemesinin araştırmalarında geri dönüş danışmanının aynı zamanda da hukuk danışmanı olduğu varsayılmıştır. Fakat bu kişi gözaltındaki kişinin dilini (Dari) konuşmamaktadır. İkisinin İngilizce bildiği iddia edilmiş fakat gözaltındaki kişinin İngilizcesinin iyi olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca Dublin Anlaşmasına göre geri dönüş danışmanlığı ancak kişi kendi ülkesine dönme isteği belirttiğinde uygulanabilir. Fakat böyle bir istek de belirtilmediği anlaşılmıştır. Böyle bir durumda geri dönüş danışmanlığı yapılmaması gerekir. Ayrıca VMÖ çalışanlarının sınırdışı edilecek kişiyle konuşmalarında polise direnmemeleri ve uyumlu davranmaları konusunda "ikna" etmeye çalıştıkları gözlenmiştir (Volksanwaltschaft 2015b, s.145).
Sınırdışı edilme	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 8. maddesinin ihlali anlamına gelmesine rağmen, aile fertlerinin birbirinden ayırılması sıkça görülen bir uygulamadır. **ÖRNEK OLAY:** Bir mültecinin eşi kayıplara karışır, bunun üzerine kadın ve çocuklar Polonya'ya gönderilmeye çalışılır (Volksanwaltschaft 2015b, s.143). **ÖRNEK OLAY:** Tercümansız yapılan bir sınırdışı olayında yeterli Almancası olmayan gözaltındaki bir kişiye Almanca belgeler verilmiştir. Kendisine söylenenleri anlamadığından tavırları polis tarafından uyumlu olmadığı yönünde yorumlanmıştır. Sınırdışı edilecek kişi tercümanı olmadığı için her şekilde güvensiz hissettirilmiş (Volksanwaltschaft 2015b, s.143) ve hakları ihlal edilmiştir.
Aile Birleşimi	İltica hakkı elde etmiş olanlar ya da onların ikinci derecede korunma hakkı olan aile üyeleri İltica Kanunu gereğince Avusturya'ya gelmek için yurtdışında başvuru yapabilirler. BFA tarafından aile üyelerine de aynı koruma verileceği bildirilirse vize verilir. Aile üyeleri eş ve reşit olmayan bekâr çocuklardır. Mülteci reşit olmayan bekâr çocuk ise ebeveynleri aile üyesi sayılır. Bu durumlarda vize verilmesinin engellenmesi Anayasayla korunmuş özel hayat ve aile yaşamı hakkının ihlalidir. **ÖRNEK OLAY:** Devletçe tanınmış bir mültecinin oğlu Haziran 2012'de Addis Ababa'daki Avusturya Büyükelçiliği'ne başvurur. Başvuru sahibinin reşit olup olmadığı araştırılır. Fakat bilirkişi raporundan anlaşılmadığı gerekçesiyle Avusturya'dan bir ek bilirkişi raporu istenir. Bu arada **bilirkişi olmayan bir elçilik çalışanının raporu** üzerine BAA (BAF'dan önceki kurum) olumsuz bir karar verir. **ÖRNEK OLAY:** Başka bir olayda da Somalili bir kadın mültecinin eşinin ve 11 çocuğunun Avusturya'ya gelmeleri engellenmiştir. BAA

	Etiyopya'ya iltica eden eş ve çocukların aile hayatlarının Etiyopya'da devam ettirilebileceğini gerekçe olarak göstermiştir. Fakat Etiyopya'daki Somalili mülteciler resmi olarak çalışamadıkları için aile hayatinin Etiyopya'da sürdürülmesi gerçekçi görünmemektedir. Ombudsmanlığa göre vize verilmemesi bu durumda aile birliğinin tekrar oluşturulmasını engellediği için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı düşmektedir. Ombudsmanlık birçok aile birleşimi işleminde BAA ve BAF'in altı aydan fazla sürelerle hiçbir işlem yapmaması sebebiyle gereksiz işlemleri uzattığını tespit etmiştir.
Saldırılar	**ÖRNEK OLAY:** Aralık 2014'te Burgenland eyaleti Rechnitz şehrinde yerel gazetede yer alan bir haberde bir grup mülteci adayının kaldıkları yurdun önünden gecen Avusturyalılara sildirdiğini ve olayda 3 kişinin yaralandığı yer alır. Haber yabancı düşmanlığı içeren yorumlarla doludur. Polisin daha sonra yaptığı incelemeler sonucunda ise durum farklı gelişmiştir. Çocuklu aile ve bekârların birlikte bulunduğu mülteci yurduna alkollü kişiler tarafından sözlü ve fiili saldırıya uğrar. Bunun üzerinde çıkan arbedede 3 kişi yaralanır.
İnsan Kaçakçılığı davası ve Mülteci Protesto Kampı (Refugee Camp Protest)	Mülteci Protesto Kampı (Refugee Camp Protest) adıyla anılan olaylar, Kasım 2012'de Viyana yakınlarındaki Traiskirchen kasabasında bulunan mülteci kampından Viyana'ya protesto yürüyüşüyle başlar. Viyana'da merkezi bir yerde 70'e yakın mülteci bir parkta protesto kampı oluşturur, basın bildirileri olur ve ardından yakındaki bir kilise işgal edilir. Daha sonra polis baskınları, açlık grevleri ve çeşitli protestolar sonucunda Mart 2013'te bir manastıra yerleştirilen mülteciler, polislerin bir takım bahanelerle onları tutuklamaları ve bir kısmını sınırdışı etmesi sonrasında Temmuz 2013'te son bulur. 30 Temmuz 2013'te manastırda bulunan 3 mültecinin de arasında bulunduğu 8 kişi birkaç kişinin Avusturya'ya sığınmasına yardım ettikleri için "insan kaçakçılığı" suçlamasıyla tutuklanır. İçişleri Bakanı Mikl-Leitner önceleri insan kaçakçıların "insanlık dışı" uygulamaları söz konusu olduğunu belirtir, ama mahkeme raporlarında böyle bir şeyden bahsedilmez. 10 Aralık 2013'te dava açılır, 17 Mart 2014'te nihayet mahkeme baslar.[29] Tutanaklarda bulunan bir dizi tutarsızlık, aynı suçtan birden fazla dava açılması, telefon dinlemelerinde yapılan tercüme hataları ve benzeri problemler yüzünden çok sorunlu görülen dava, 4 Aralık 2014'te her şeye rağmen 8 kişiden 7'sinin suçlu bulunmasıyla biter.[30] Suçlu bulunanlar verilen cezayı davadaki tutukluluk süresiyle doldurmuş oldular.

[29] Mülteci Protesto Kampi gelismelerin Mart 2013'e kadar kronolojisi icin bkz.: "Votivkirchen-Flüchtlinge: Eine Chronologie", *ORF*, 19 Şubat 2014, http://wien.orf.at/news/stories/2572156/, erişim tarihi: 30.08.2015.
[30] "Sieben von acht Angeklagten im Schlepperprozess schuldig gesprochen", *Der Standard*, 28 Ağustos 2014, https://derstandard.at/jetzt/livebericht/2000008960564/urteile-im-wiener-neustaedter-schlepperprozess, erişim tarihi: 30.08.2015.

	Dava, insan hakları derneklerin ve sivil girişimlerin yoğun eleştirisine yol açmıştır. Davanın siyasi motivasyonlarla yapıldığı, mültecilerin organize ettikleri protestolar ve işgaller için cezalandırıldığı dillendirilmiştir.[31] Ayrıca bu dava ile birlikte mültecilere yardım etmeyi – kâr elde etmek için ve organize bir şekilde yapılmadığı sürece – suç olmaktan çıkartılması ve insan kaçakçılığına girmemesi gerektiği vurgulandı.[32]

Polisin Etnik ve Dinsel Kökene Dayalı Ayrımcılık ve Hak İhlalleri	
Irkçı vakaları hafife alma, takip etme ya da suç duyurusunda bulunma gibi görevleri yerine getirmeme	Çok sık karşılaşılan noktalardan biri polisin ırkçı saldırılarda suç duyurusunda bulunmaması bu saldırıları önemsememesidir. Oysa hukuken mağdur olan suç duyurusunda bulunmak istediğinde polis bunu yapmak zorundadır. **ÖRNEK OLAY:** 6 Ağustos 2014'de bir İslami cemaatin okul inşaat alanına kimliği belirsiz kişilerce beş domuz kafası yerleştirilmiştir. Die Presse gazetesinde Anayasayı Koruma Kurumu (*Verfassungsschutz*, siyasi motifi olan suçlarda devreye giren Avusturya'nın iç istihbarat kurumu) devreye sokulduğu haberi yayımlanmıştır. Polis ilk soruşturma sonrasında olay yapanlara fazla bir suçlama yapılamayacağını ifade eder. Sebep olarak da maddi bir zararın meydana gelmediğini gösterir. Yapanların kimliği henüz belirlenememiştir (ZARA 2015, s.13). **ÖRNEK OLAY:** Türk kökenli bir doktor Viyana'da önce sözlü sonra fiili saldırıya uğrar, sonra ayni kişiden birkaç defa yüzünden ve boynundan darbe alır. Daha sonra olay yerinde polisi arar. Polislerden birinin sabırsız ve olayı önemsemeyen bir tavır sergilediğine tanık olur. Döven kişi inkâr eder. Polis suç duyurusunu kayda almaz ve mahkemeye gitmesini tavsiye eder. Ağrılar nedeniyle acile gittiğinde yaralanmalar tespit edilir. Polisin daha önce suç duyurusunda bulunmaması üzerine Zara'ya gider ve danışır. Zara'dan bir çalışan ile beraber polise gider. Hem yaralama hem de ırkçı saldırıya yönelik suç duyurusunda bulunulur. Ayrıca olay yerine gelen polisin hem suç duyurusunda bulunmaması hem de olay önemsemeyen tavrı nedeniyle de şikâyette bulunulur (ZARA 2015, s.15). **ÖRNEK OLAY:** Arnavut kökenli bir Viyanalı arabasını park etmek isterken başka bir araç onun arkasına geçer ve onun park etmek istediği yere başka bir aracın

"Schlepper-Prozess: Sieben Schuldsprüche in Wiener Neustadt", *Salzburger Nachrichten*, 5 Aralik 2014, http://www.salzburg.com/nachrichten/oesterreich/chronik/sn/artikel/schlepper-prozess-sieben-schuldsprueche-in-wiener-neustadt-130354/, erişim tarihi: 30.08.2015.

[31] "Die Untiefen des Wiener Neustädter Schlepperprozesses ", *Der Standard*, 24 Kasim 2014, http://derstandard.at/2000008528310/Die-Untiefen-des-Wiener-Neustaedter-Schlepperprozesses, erişim tarihi: 30.08.2015.

[32] "Schlepperprozess: Nach Schuldsprüchen Kritik am Asylsystem ", *Der Standard*, 5 Aralik 2014, http://derstandard.at/2000009047732/Schlepper-Prozess-Nach-Schuldspruechen-Kritik-am-Asylsystem, erişim tarihi: 30.08.2015.

	girmesini sağlar, bunun üzerine aracından iner ve ne yapmak istediklerini sorar. Diğer iki aracın şoförü ve araçlarında bulunan bir kadın ırkçı içerikli küfürler söylemeye başlarlar. Ayrıca mağdurun aracındaki kadın arkadaşı ve çocuklarına da küfürler eder, tehditler savurur ve aracı tekmelemeye başlarlar. Mağdur polisi arar, fakat polis oradakilerin isimleri not etmekle yetinir ve kayıt tutmayı gerekli görmez (ZARA 2015, s.17). Yasal olarak kamusal alanda (en az 3 kişinin önünde) yapılan incitici davranışlarda, yani küfür, dalga geçme, bedensel zarar ya da bedensel zarar vermekle tehdit etme, 3 ay hapis ya da 180 günlük kazanç değerinde para cezası uygulanır. (Ceza Kanununun 115. maddesi (*Strafgesetzbuch*, StGB)) Eğer böyle bir durumda ırkçı bir içerik ve motivasyon varsa suçun türü değişir (§ 117 Abs 3 StGB) ve savcı böyle bir olayı takip edip dava açmak zorundadır. Böyle bir durumda mağdur için mahkeme masraflarını taşıma riski bulunmamaktadır (ZARA 2015, s.17). Teoride bu şekilde sonuçları olan ırkçı saldırılar pratikte sıklıkla uygulaması gereken kurumların çalışanlarının ayrımcı davranışları nedeniyle uygulanmayabiliyor.
Etnik profilleme Ethnic/Racial Profiling	Belli etnik grupların mekânlarına özellikle operasyon düzenlenmesi ya da metro gibi kamusal alanlarda özellikle dış görünüşe ve ten rengine göre Avusturyalı görünmeyenlerin detaylı aramalara maruz kalması bu kategoriye girmektedir. **ÖRNEK OLAY:** Almanya vatandaşı bir siyah Viyana'da metro istasyonunda polis tarafından çevrilir. Kimliği sorulur. Polise kontrolün gerekçesini sorduğunda "rutin bir kontrol" olduğu cevabini alır. Fakat herkesin değil de sadece yabancı görünümlülerin kontrol edildiği onun dikkatini çeker (ZARA 2015, s.31). **ÖRNEK OLAY:** Metro yolcularından biri Ekim 2014'de su gözlemi yaptığını bildirir: Metro durağında on üniformalı polis durmaktadır ve durağa gelen her metronun her vagonu ararlar. Bir siyah yolcuyu indirir kimliğini sorarlar. Bir sonraki kontrolde tekrar bir siyah indirirler. Olayı bildiren kişi durumun tuhaf olduğunu düşünüp arkadaşıyla kamerayla kaydetmeye baslar. Bunu fark eden polisler uyarıda bulunurlar ve kaydetmenin cezalandırabileceğini bildiriler. Bunun üzerine kameraya çekenler polisi iş başında kaydedebilme haklarının olduğunu söyler ve özellikle siyahları neden kontrol ettiklerini sorar. Bir polis memuru söyle cevap verir: "Bunun ırkçılıkla bir ilgisi yok, tutukladığımız uyuşturucu satıcılarının %95'nin siyah olması bir realitedir. Bu nedenle burada sadece özel bir suça yönelik sıradan bir kontrol yapıyoruz ve bütün siyahları kontrol edeceğiz." Avusturya'da genel olarak kimlik gösterme zorunluğu yoktur. Polis tarafından yapılan kimlik kontrolü için her zaman hukuki bir temel bulunmak zorundadır. Bir kişi belli bir suça karışmış ya da bu suç ile ilgili bilgi verebileceği kanıtlanmış durumlarda ancak kimlik göstermek mecburidir. **ÖRNEK OLAY:** Nijerya kökenli Avusturya vatandaşı bir kişinin yöneticisi olduğu markete Haziran 2014'de bir grup sivil giyimli polis gelir. Markette polis kontrolü olacağını bildirir ve tüm müşterilerin kimliklerini göstermelerini isterler. Market yöneticisinin kimlik bilgilerini telefonla kontrol ederler. Avusturya vatandaşı olduğunu söylemesi üzerine, Nijerya'da doğduğu için Avusturyalı olamayacağını söylenir. Yine Nijerya doğumlu olup uzun süredir

	Viyana'da yasayan bir müşterinin de kimliğini isterler. O da memurun üniforması olmadığı için polis kimliğini göstermesini ister ve kontrolün sebebini öğrenmek ister. "Rutin bir kontrol" olduğu ifade edilir. Polis, müşterinin kimliğini göstermede geç kaldığı söyledikten sonra arkadan kollarını tutar ve kollarını nefes alamayacağı şekilde boynuna dayar. Nefes alamayan ve panik yapan müşteri kendisini kurtarmaya çalışır. Diğer bir polis bırakmasını söyler ve mağdur ancak öyle bırakılır. Karakola götürülür, sorgulanır ve birikilir. 6 hafta sonra Devlet güçlerine karsı gelmek ve bir memuru yaralamaktan Mahkemeye çağrılır. Hâkim mahkeme sırasında davayla alakası olmayan ifadeler kullanır, diğer ülkelerde polislerin nasıl davrandığına dair yorumlar yapar. Ayrıca polis tutanaklarda, süpermarketteki kontrolün insan kaçakçılığı ile ilgili Avrupa çapında bir operasyonun parçası olduğu belirtilir. Operasyonda Nijerya'dan gelen insanların bulundukları dükkânların kontrol edilmesi öngörüldüğü yazmaktadır. Mahkeme henüz sonuçlanmamıştır (ZARA 2015: 32-33).
Polis şiddeti	**ÖRNEK OLAY:** Bir süredir ailesi ile Viyana'da yasayan Nijerya vatandaşı Aralık 2014'de eve giderken futbol programını almak için yol üstündeki bir kumarhaneye uğrar. Kasadaki kadın Nijeryalı mağduru dışarı atmak ister ve polisi arar. Oradaki üç adam bu kişiyi döverek dışarı atarlar. Polis geldiğinde mağdur dışarıda kaldırımda yatıyor haldedir. Polislerden biri hemen gelip süratini yere bastırır, mağdura kelepçe takılır ve onu kaldırıp duvara dayarlar. Diğer bir polis sağ bacağını tekmeler ve "Fu*k you! I hit you! F*ck your mother!" der. Diğer bir polis ise şunları ekler: "You can't even speak German. What are you doing here? You drugdealer, go back to your country!" Nijeryalı mağdur, şiddete maruz kalmış bir mağdurken bu şekilde muamele görmesine şaşırır. Daha sonra karakola götürülür ve orada polis memurlarına karşı agresif davranmakla ve hakaretle suçlanır. İdari bir para cezası alır ve eve gönderilir. Bunun üzerine önce hastaneye gider. Orada birden fazla yerinde ciddi yaralanmalar olduğu tespit edilir. Daha sonra Zara'ya gider ve Zara çalışanlarıyla birlikte aldığı cezaya karşı itirazda bulunur ve polis memurlarının haksiz muamelesine karşı şikâyette bulunur. Polis memurlarının fiziksel şiddetinin araştırılması için ifade vermeye gider. Sonuç henüz belli değildir (ZARA 2015: 32). **GELİŞME:** 2012 yılında bir trafik kontrolü sırasında gelişen bir olayda kelepçeleme sırasında aşırı şiddet kullanılması nedeniyle vuku bulan yaralanma nedeniyle beş polise şiddet kullanmaları nedeniyle acılan dava, 20 Mart 2014'de hukuk ihlallerinin tespit edilmesi ve Viyana Polis idaresinin kısmen suçlu bulunması ile sonuçlandı. Ayrıca görevdeki memur doktorun da incelemesi yetersiz bulundu.[33] **ÖRNEK OLAY:** Bir öğrenci Viyana Polisini kendisine karşı şiddet uygulamakla suçladı. İkinci Viyana'da vuku bulan olayda mağdur yoldan geçerken polislerin

[33] "Misshandlungs-vor-würfe gegen Polizisten: Teilschuld", *Kurier*, 20 Mart 2014, http://kurier.at/chronik/wien/misshandlungsvorwuerfe-gegen-polizisten-teilschuld/56.874.114, erişim tarihi: 01.09.2015.

	bir araç sürücüsünü sorguladıklarını görür. Yorumda bulunması üzerine kimlik kontrolü yapılır, kelepçelenir, yere yatırılır ve karakola götürülür. Karakolda defalarca yüzüne vurulur, saclarından çekilir. Panik atak geçirebileceğini, ilaca ihtiyacı olduğunu söyler. Polisler görmezden gelir ve karakol hücresinde kendinden geçer ve hastaneye kaldırılır.[34] **ÖRNEK OLAY:** Bir kadın yeni yıl gecesi kutlamasından dönerken bir polis operasyonuna şahit olur. Polislerle tartışır, bunun üzerine polisler kimlik sorar ve alkol testi yapmak isterler. Araç kullanmadığı halde alkol testi yapılmasına karşı çıkar. Polis aracının yanına götürülür, elleri ve ayakları kelepçelenip yere yüzüstü yatırılır. Kadın bağırdıkça dövülür. Bunun sonucunda ciddi şekilde yaralanır. Suç duyurusunda bulunur fakat uzun süre araştırılmaz. Karşı iddia ise kadının bir polis memurunu ağır şekilde yaraladığıdır. Savcı polise güvenir, dava acar, fakat davada ne tıbbi rapor incelenir, ne de ifadeler alınır. Benzinlikte bulunan mobeseler tarafından olaylar kaydedilmiş olmasına rağmen savcılık tarafından davada delil olarak kullanılmaz.[35] **ÖRNEK OLAY:** 14 Haziran 2014'de düzenlenen "Aile için Yürüyüş" eylemine karşı yapılan eylemde kimlik tespitinin çok aşırı sert yapıldığı bildirildi. Yeşiller Partisi Milletvekili Sigrid Maurer'da kimlikleri kontrol edilenler arasındaydı.[36]

Polisin Gösteri ve Yürüyüşlerde Hak ihlalleri	
Viyana Akademisyenler Balosu Olayları	Daha önceleri sağ ve aşırı sağ öğrenci grupların yıllık olarak düzenlediği, daha sonra Avusturya'nın aşırı sağ partisi FPÖ tarafından düzenlemeye başlayan Viyana Akademisyenler Balosu 25 Ocak 2014'de Viyana Hofburg İmparatorluk Sarayında yapıldı. Viyana'da bu baloya karsı gelenekselleşmiş protestolar düzenlenir. Özellikle sol grupların barışçıl bir şekilde düzenledikleri bir yürüyüş olur. Bu yürüyüşlerin içine daha şiddete meyilli Siyah Blok diye adlandırılan otonom anarşist gruplar da katılır. 2014'de bu Siyah Blok'un polisin getirdiği uygulamalar yüzünden de daha önceki senelere göre daha fazla şiddet içeren olaylar olmuştur. Eleştirilerin çoğu polis uygulamaların şiddete yol açan yönü üzerine yoğunlaşır. - Birçok noktaya balo öncesinde gereksiz meydan yasaklarının konulması ve gösterilerin engellenmesi[37] ve bu durumun işi kontrolden çıkması noktasına getirmesinde etkisi

[34] "Misshandlungsvorwürfe gegen Polizei", *ORF*, 16 Eylül 2014, http://wien.orf.at/news/stories/2674149/, erişim tarihi: 01.09.2015.
[35] "Wie die Polizei eine Frau verletzte und dann falsch beschuldigte", *Falter*, 11 Mart 2015, https://www.falter.at/falter/2015/03/10/wie-die-polizei-eine-frau-verletzte-und-dann-falsch-beschuldigte/, erişim tarihi: 01.09.2015. Ayrıca mobese görüntüleri icin bkz.: https://www.youtube.com/watch?v=IJ8P4PZEo18, erişim tarihi: 01.09.2015.
[36] "Amtshandlung gegen Grüne Abgeordnete Maurer", *Kurier*, 17 Haziran 2014, http://kurier.at/chronik/wien/amtshandlung-gegen-gruene-abgeordnete-maurer/70.670.894, erişim tarihi: 01.09.2015.

	- Orantısız biber gazi kullanımı - Şiddete başvuran göstericileri teker teker tutuklamak yerine polisin yürüyüşün bir kısmını olduğu gibi kuşatmış olması - İnsan Hakları Gözlemcilerin alana yeterince girememeleri (Volksanwaltschaft 2015b, s.148). - Kontrolden çıkmayı engelleyecek mekanizmalar polisler tarafından yeterince devreye sokulmamış olması - Kimlik tespiti için durdurulan kişilerin işlemleri çok uzun sürmesi - Emniyet Müdürünün kendisi de önceden sağ bir öğrenci grubuna üye olmuş olması[38] Polis ve sivil arabalar, mağaza ve banka binalarına zara veren göstericilerden[39] yaklaşık 500 kişiye karsı soruşturma başlatılmış. İki büyük davada çoktan beri uygulanmayan ve Yüksek Mahkeme tarafından uygulanması önerilmeyen[40] yasalar devreye sokulmuş (Kamu Düzenini Bozma - Landfriedensbruch). Bu uyarılara rağmen kamu düzenini bozmaktan suçlu bulunan Almanya vatandaşı Josef S. 1 yıllık hapis cezasına çarptırılırken,[41] aynı suçtan dava edilen Hüseyin S. beraat etti, fakat yaralama suçundan cezaya çarptırıldı.[42]
„Kimlik Hareketi "ve „Sağa Karşı Hücum" gösterileri	17 Mayıs 2014'de "Kimlik Hareketi'nin (*Identitäre Bewegung*) düzenlemis oldugu bir gösteriye karşı "Sağa Karşı Hücum" (*Offensive gegen Rechts*) platformu bir karşıt gösteri düzenlemiştir. Bu gösterilerde özellikle sol göstericilere karşı polis şiddeti eleştirilere yol açtı. Eleştiriler: - 37 kişi tutuklanması, 5 kadın göstericinin yaralanması. - Göz yaşartıcı gazin orantısız kullanılması - Tutuklamalarda seçici davranılmaması: hamile kadın ve reşit olmayan gençlerin de tutuklanmış olması.[43]

Cezaevleri	
Cezaevlerinde	**GELİŞME:** Gençler ve çocukların ceza infazında ve cezaevlerinin şartlarının

[37] "Akademikerball: Kundgebung wegen Platzverbots abgesagt ", *Der Standard*, 23 Ocak 2014, http://derstandard.at/1389857986021/Akademikerball-Kundgebung-abgesagt, erişim tarihi: 01.09.2015.
[38] https://www.gruene.at/themen/demokratie-verfassung/akademikerball-polizeichef-puerstl-untragbar, erişim tarihi: 01.09.2015.
[39] "Akademikerball: Massive Kritik an Polizei und Randalierern", *Der Standard*, 25 Ocak 2014, http://derstandard.at/1389858235056/Akademikerball-Millionen-Sachschaden-durch-Ausschreitungen, erişim tarihi: 01.09.2015.
[40] "Landfriedensbruch: OLG warnt", *ORF*, 13 Nisan 2014, http://wien.orf.at/news/stories/2641546/, erişim tarihi: 01.09.2015.
[41] "Josef S. nach Urteil in Freiheit", *ORF*, 22 Temmuz 2014, http://wien.orf.at/news/stories/2659153/, erişim tarihi: 01.09.2015.
[42] "Sechs Monate bedingte Freiheitsstrafe für Hüseyin S. - Urteil nicht rechtskräftig", *Der Standard*, 29 Mayıs 2015, https://derstandard.at/jetzt/livebericht/2000004384344/live-sechs-monate-bedingte-freiheitsstrafe-fuer-hueseyin-s---urteil-nicht-rechtskraeftig, erişim tarihi: 01.09.2015.
[43] "37 Festnahmen und fünf Verletzte bei Demos", *ORF*, 17 Mayıs 2014, http://wien.orf.at/news/stories/2647616/, erişim tarihi: 01.09.2015.

Şartların yetersizliği ve ceza infazları esnasında hak ihlalleri	yetersizliği hakkında 2014'de çıkan medya haberleri üzerine (Amnesty International 2015, s.64) hükümet bu konuda reformları hızlandırma kararı almış ve yasalarda 20 Ekim 2015'de sonuçlanan yeni düzenlemelere gitmek zorunda kalmış.[44] **ÖRNEK OLAY:** Mayıs 2014'de Niederösterreich eyaleti Stein şehrinde bulunan hapishanede 74 yaşındaki psikolojik olarak sorunlu bir tutkulunun aşırı bakımsızlık yüzünden neredeyse ölmek üzere olduğu haberlere yansıması, tutukluların durumu hakkında tartışmalara yol açtı.[45]

Etnik kökene dayalı ayrımcılık	
Romanlara karşı ayrımcılık	**GELİŞME:** Nisan 2014'te Oberösterreich Eyalet Hükümeti, 2013 yılı sonu Wels şehri Belediye Meclisi tarafından kararlaştırılan Wels Fuar alanında bir Kamp yasağının yasaya aykırı ve ayrımcı olduğu tespit edilir. Belediye Meclisinde FPÖ ve ÖVP partilerinin temsilcileri tarafından kararlaştırılan yasak aslında senelerdir buradan geçerken kamplayan Romanlara karşı yapıldığı tespit edilmiştir ve dolayısıyla ayrımcıdır. Bu tespite rağmen Belediye Meclisi yasağı kaldırmaz. Eyalet hükümeti uzun bir beklemeden sonra ancak Aralık 2014'te Belediyeyi yasağı kaldırmaya zorlar (ZARA 2015, s.37-38). **ÖRNEK OLAY:** Eylül 2013'te 20 kişinin Bischofshofen şehrinden geçerken yasal olarak orada kamp kurmuş bir grup Romana saldırdıkları haberlere yansır. Önce Facebook'ta nefret söylemleriyle dolu bir grup oluşturup sonra saldırıya gecen genç erkeklerin çıkardığı olay, polislerin yoğun çabasıyla çığırından çıkması engellenir. Gençlerden bir kısmına karşı suç duyuruları yapılır. Haziran 2014'te bunun üzerine yapılan davalarda 8 kişi üç ve dört aylık hapis cezalarına çarptırılır ve koşullu salıverilirler (ZARA 2015, s.19).
Dine dayalı ayrımcılık	
Başörtülülere karşı ayrımcılık	**ÖRNEK OLAY:** Başörtülü bir Viyanalı Ağustos 2014'de bir eczanede işe başvurur. Eczanenin yöneticisi iş görüşmesinde şu ifadelerde bulunur: "Din özgürlüğünüzün keyfini çıkartın, buna söyleyeceğim hiçbir şey yok; ama başörtüsünün sağlık sektöründe yeri yoktur." Mağdur bu ifadelerin ayrımcılığa girdiğini söyleyince, yöneticin cevabı "Gidin, Billa'da [Avusturya'da bir market zinciri] çalışın" olur. İş başvurusu için gelmiş iki kişi olaya şahit olmuştur. Mağdur ZARA'ya danışır. ZARA, bu olayın Eşit Muamele Kanununa aykırı olduğunu mağdura bildirir. Zara'ya danışmasından kısa bir süre sonra aynı mağdur kişi bir diş doktorunun

[44] "Jugendtäter: Haft wird zurückgedrängt", *Die Presse*, 20 Ekim 2015, http://diepresse.com/home/panorama/oesterreich/4848175/Jugendtaeter_Haft-wird-zuruckgedraengt-, erişim tarihi: 02.09.2015.

[45] "Verwesungsgeruch aus der Zelle: Ministerium prüft disziplinäre Schritte", *Kurier*, 21 Mayis 2014, http://kurier.at/chronik/niederoesterreich/justizanstalt-stein-psychisch-kranker-haeftling-blieb-unversorgt/66.536.908, erişim tarihi: 02.09.2015. Ayrica bkz.: Amnesty International (2015), s.64

	yanında çıraklık eğitimi için başvurur. Doktor başörtüsü konusunda mağdurun ne yapabileceğini sorar. Mağdurun başörtüsünü çıkarmayacağını belirtmesi üzerine ise "Daha fazla konuşmamıza gerek yok o zaman" diyerek konuşmayı bitirir. ZARA her iki is yeriyle yazışır ve yaptıklarının Eşit Muamele Kanununa aykırı olduğunu belirtir ve kendilerinden açıklama talep eder. Doktorun mali müşaviri arar ve başörtülü bir kişinin başvurusunu reddetmeye hakları olduğunu iddia eder. Bunun üzerine Zara kanuna bakmalarını önerir. Daha sonra doktorun avukatı devreye girer ve doktorun ayrımcılık yapmadığını ve bir sürü Müslüman çalışanı olduğunu belirten bir yazı gönderir. Başörtüsü hiç geçmez. Eczacı için Eczacılar Odası cevap verir ve çıraklık yerinin başörtülü mağdurun başvurusundan önce verilmiş olduğunu, mağdurun ifadeleri yanlış anladığını ve aslında sadece hijyen ile ilgili mevzuat kastedildiğini belirtir. Zara, mağdur ile işveren arasında işin daha önce verildiği veya hijyenle ilgili mevzuata aykırı olduğuna dair bir konuşma geçmediğini, bunların hiç de inandırıcı olmadığını belirtmiştir. Zara ayrıca her iki iş sahibini özür dilemeye ve yasal olarak öngörülmüş tazminatı ödemeye çağırır. Doktor 500 Euro tazminat öderken, eczacının temsilcisi her iki teklifi de reddeder. Kadın bunun üzerine uzun mahkeme sürecini göze almak istemediği için geri çekilir. Zara Eczacılar Odasına yazar ve bu tür vakaların özellikle eczanelerle ilgili çok karşılaşıldığını bildirir. Bunun üzerine Eczacılar Odası gelecekte bu konularla ilgili bilgilendirme etkinliklerine katılmak istediğini açıklar (ZARA 2015: 42-43). **ÖRNEK OLAY:** Başörtülü bir üniversite öğrencisi bir pastaneye servis elemanı olarak çalışmak üzere yazılı bir iş başvurusunda bulunur. İş başvurusuna başörtülü fotoğrafı da eklenmiştir. İşyeri başvuru üzerine bayanla iletişime geçer ve başörtüsünü çalışma saatlerinde çıkarmasını ister. Mağdur kadın başörtüsünü çıkartamayacağını belirtmesi üzerine işe alınamayacağı söylenir. Mağdur Eşit Muamele Avukatlığını (GBA) devreye sokar, GBA iş yeriyle yazışmalarda bulunur, geri dönüş olmaz. Bunun üzerine mağdura Eşit Muamele Komisyonuna (GBK) konuyla ilgili ayrımcılık tespiti işlemi yaptırılmasını önerir. GBK hem cinsiyete hem de dine dayalı bir ayrımcılık olduğunu tespit eder ve işyerine para cezası ödemesini ister. İşyerinin para cezasını ödememesi üzerine GBK olayı ZARA'ya devreder. ZARA işyerine dava açtırır. Mahkeme henüz sonuçlanmamıştır (ZARA 2015: 40).

İnsan Hakları ve Ayrımcılıkla İlgili Önde Gelen Kurum ve Girişimler	
Volksanwaltschaft (Devlet Ombudsmanlık Kurumu)	1977'de kurulan Ombudsmanlık Kurumu (*Volksanwaltschaft*, VA) Avusturya Cumhuriyetinin "en yüksek devlet organları" arasında sayılır ve kamu idaresini denetler. 2012'den bu yana Birleşmiş Milletler'den aldığı yetkiyle insan haklarını korumak ve desteklemek görevini de üstlenmiştir. Federal Parlamento tarafından seçilen 3 üyesi 6 sene görevde bulunur. Ülkenin en büyük insan hakları derneklerinden biri ve VA'nin İnsan Hakları Danışma Konseyi Üyesi olan "*SOS-Mitmensch*" Amnesty International ile birlikte VA'ya ciddi eleştireler yöneltmişlerdir. VA yönetiminin aslında en çok

	oy almış üç partinin üyelerinden oluşturulduğunu, dolayısıyla tarafsızlığı olmadığı ve üyelerin seçiminde İnsan Hakları konusunda yetkinliklerine dikkat edilmediği vurgulanıyor. Ayrıca VA'nin yapısal sorunları ve şeffaflık problemleri olduğuna dikkat çekiliyor.[46]
Eşit Muamele Komisyonu ve Eşit Muamele Avukatlığı (Gleichbehandlungskommission, GBK; Gleichbehandlungsanwaltschaft, GBA)	GBK federal ve eyaletler düzeyinde ayrı ayrı oluşturulmuş özel idari bir kurumdur. Devlet ve eyalet idarelerinde oluşabilecek ayrımcılıklarla ilgilenir. GBA ise genelde ayrımcılıkla ilgili devletin bir kurumudur. Devlet dışında özel sektörde oluşabilen ayrımcılıklarla da ilgilenir.
Ulusal İnsan Hakları Aksiyon Planı (Nationaler Aktionsplan Menschenrechte, NAP)	Federal Parlamento İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Alev Korun tarafından 7 Ocak 2014'te önerilen NAP,[47] 2018'e kadar süren yasama döneminde oluşturulması bekleniyor. NAP insan ticareti, kölelik, işkence, çocuk hakları gibi konularda hem ulusal hem de uluslararası düzeyde etkin olması düşünülüyor. Şu an Avusturya Ombudsmanlık Kurumu bağlamında sivil toplum örgütleriyle birlikte şekillendirilmeye çalışılıyor.[48]

İnsan Hakları ve Ayrımcılıkla İlgili Önde Gelen Sivil Kurum ve Girişimler	
SOS-Mitmensch	SOS-Mitmensch Derneği 10 Aralık 1992'de Avusturya'da yabancıların haklarını kısıtlamak için yapılan bir referanduma karşı "Işık Gölü" yürüyüşünün düzenlenmesiyle hayata geçirilen bir sivil baskı grubudur. Özellikle Mülteci ve Yabancıların Hakları için uğraş veren, çeşitli İnsan hakları komisyonlarında bulunan, etkin bir dernek olarak bir İnsan Hakları dergisi çıkartır, bildiriler yayınlar ve etkinlikler düzenler.

[46] http://www.sosmitmensch.at/site/home/article/1032.html veya https://www.amnesty.at/de/volksanwaltschaft/, erişim tarihi: 03.09.2015.
[47] https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2014/PK0002/, erişim tarihi: 03.09.2015.
[48] http://volksanwaltschaft.gv.at/praeventive-menschenrechtskontrolle/nationaler-aktionsplan-menschenrechte, erişim tarihi: 03.09.2015.

ZARA	ZARA (*Zivilcourage und Anti-Rassismus-Arbeit* – Medeni Cesaret ve Irkçılığa Karşı Çalışmalar) 1999'da kuruldu. Irkçılık ve ayrımcılıkla ilgili bir başvuru merkezi vardır. Başvuranlara yasal haklarıyla ilgili yardımcı olur, polis, devlet ve özel kişilerin yaptığı hak ihlallerinde müdahil olmaya çalışır. Her sene başvurularla ilgili bir rapor yayınlar.

Kaynakça

ABD Dışişleri Bakanlığı, *Avusturya 2014 İnsan Hakları Raporu*, s. 17.

Albayrak, N. (2014). *Almanya, Avusturya ve İsviçre'de Aile Yardımları ve Çocuk Parası*. Ankara: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

Amnesty International. (2015). *Report 2014/15. The State Of The World's Human Rights*. London: Amnesty International.

Aybay R. (2008). *Vatandaşlık Hukuku*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Avusturya Sosyal Sigortalar Birliği. (2013). *Avusturya'da sosyal güvenlik.* https://www.sozialversicherung.at/portal27/sec/portal/esvportal/content/contentWindow?contentid=10008.555119&action=b&cacheability=PAGE&version=1429021103, erişim tarihi: 07.08.2015.

Aykar T. (2010). *Avrupa Birliği Ülkeleri İle Türkiye'nin Okul Denetimi Sistemlerinin İncelenmesi Ve Bir Model Önerisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bader, V. (2003). Religious Diversity and Democratic Institutional Pluralism. *Political Theory*, 31(2), 265-294.

Batur, M. (2008). *Der postkoloniale Andere.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Viyana: Viyana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi.

Bauer T. W. (2008). *Zuwanderung nach Österreich*. Viyana: OGPP.

Bauer, W. T. (2015). *Der Islam in Österreich. Ein Überblick.* Viyana: OEGPP. http://www.politikberatung.or.at/studien/migration-und-integration/der-islam-in-oesterreich-ein-ueberblick/.

Bekaroglu, E. A. (2011). Belonging through eveyday-life practices: the Dutch case. Kerry Gallagher (ed.) *Multiculturalism: Critical and Inter-Disciplinary Perspectives* içinde (s. 141-149). Oxford: Inter-Disciplinary Press.

Benhabib S. (2006). *Ötekilerin Hakları, Yabancılar, Yerliler, Vatandaşlar.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Beratungszentrum Für Migranten und Migrantinnen (*Önemli Aile Yardımları Vergi İndirimleri)*. (tarih yok). http://www.migrant.at/aktuell-rechtliche-infos-2006/fbh/familien-tuerkisch.pdf, erişim tarihi: 05.07.2015.

Beratungszentrum FürMigranten und Migrantinnen (*Önemli maddi yardımlar- iş kurumu).* (2015). http://www.migrant.at: http://www.migrant.at/aktuell-rechtliche-infos-2006/alvg/alvg-tuerkisch.pdf, erişim tarihi:07.07.2015.

Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu. (2005). *Avrupa'nın Sosyal Politikası*. *Radikal Gazetesi*.

Böse, M., Haberfellner, R., Koldas, A. (2001). A Short Overview of Immigration to Austria in Mapping Minorities and their Media: The National Context, 2-10. https://www.zsi.at/attach/MinoritiesMedia_AT2001.pdf, erişim tarihi: 28.07.2015.

Brubaker R. (1994). *Citizenship and Nationhood in France and Germany*. Massachusetts: Harvard University Press.

Bruckmüller, E. (2013). Katholisches an und in Österreich. Jürgen N., Stöckl K. & Siebenrock, R. (Der.) *Öffentliche Religionen in Österreich. Politikverständnis und zivilgesellschaftliches Engagement* içinde (s. 17-54). Innsbruck: Innsbruck University Press.

Brünner, C. & Neger, T. (2011). Österreich. *Religion - Staat – Gesellschaft. Zeitschrift für Glaubensformen und Weltanschauungen,* (1/2011), 79–142.

Bundesministerium für Bildung und Frauen, Bildungswege in Österreich 2014, 38. Basım, Wien, Bundesministerium für Bildung und Frauen, 2014.

Bundesministerium für Arbeit und Soziales (2015), Sozialbudget. (2015). *http://www.sozialpolitik-aktuell.de/tl_files/sozialpolitik-aktuell/_Politikfelder/Finanzierung/Datensammlung/PDF-Dateien/tabII1.pdf*. http://www.sozialpolitik-aktuell.de/tl_files/sozialpolitik-aktuell/_Politikfelder/Finanzierung/Datensammlung/PDF-Dateien/tabII1.pdf: http://www.sozialpolitik-aktuell.de/tl_files/sozialpolitik-aktuell/_Politikfelder/Finanzierung/Datensammlung/PDF-Dateien/tabII1.pdf, erişim tarihi 22.06.2015.

Bundesministerium Für Arbeit, *Soziales Und Konsumentenschutz*. (tarih yok). http://www.sozialministerium.at/site/Soziales/Allgemeine_Sozialpolitik/Oesterreichisches_Sozialsystem/AuslaenderInnen_und_der_Sozialstaat_Oesterreich, erişim tarihi: 13.07.2015.

Bundesministerium Für Arbeit, Sziales Ud Uonsumentenschutz. (tarih yok). http://www.sozialministerium.at/site/Soziales/Allgemeine_Sozialpolitik/Oesterreichisches_Sozialsystem/AuslaenderInnen_und_der_Sozialstaat_Oesterreich, 14.07.2015.

Bundesministerium für Bildung und Frauen, "Berufsbildende Pflichtschule (Berufsschulen)," https://www.bmbf.gv.at/schulen/bw/ueberblick/bildungswege_bps.html, erişim tarihi: 15.07.2015.

Bundesministerium für Bildung und Frauen, "Das österreichische Schulsystem," https://www.bmbf.gv.at/schulen/bw/ueberblick/hss.html, erişim tarihi: 10.07.2015.

Bundesministerium für Bildung und Frauen, "Geschichte des österreichischen Schulwesens," https://www.bmbf.gv.at/schulen/bw/ueberblick/sw_oest.html, erişim tarihi: 10.07.2015.

Bundesministerium für Bildung und Frauen, "Geschichte des österreichischen Schulwesens," https://www.bmbf.gv.at/schulen/bw/ueberblick/sw_oest.html, erişim tarihi: 10. 07. 2015.

Çalışkan, S. (2006). Avusturya'daki Temel Eğitim 4. Sınıf Derslerinin İslam Din Ders Kitabının Değerlendirilmesi," (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Das österreichsche Bildungssystem, http://www.bic.at/downloads/at/brftipps/0_1_bildungssystem_de.pdf, s.1., erişim tarihi: 15.07.2015.

Dell'olio F. (2005). *The Europeanization of Citizenship*. Burlington: Ashgate.

Die Presse, "Bevölkerung: Ohne Zuwanderung würde Österreich schrumpfen," http://diepresse.com/home/panorama/oesterreich/4599875/Bevolkerung_Ohne-Zuwanderung-wurde-Osterreich-schrumpfen, erişim tarihi: 10.08.2015.

Die Soziale Heimpartei-FPÖ. (2015). http://www.fpoe.at/artikel/fpoe-muehlberghuber-familienbeihilfe-fuer-auslaender-explodiert/, erişim tarihi 18.07.2015.

Euroguidance Österreich, "Berufsbildende Mittlere Schule (Bms)," http://www.bildungssystem.at/schule-oberstufe/berufsbildende-mittlere-schule/, erişim tarihi: 15.07.2015.

Euroguidance Österreich, "Berufsschule Und Lehre – Duales System," (Çevrimiçi) http://www.bildungssystem.at/schule-oberstufe/berufsschule-und-lehre/, erişim tarihi: 15.07.2015.

Euroguidance Österreich, "Kindergaten," http://www.bildungssystem.at/de/kindergarten/kindergarten/, erişim tarihi: 15.07.2015.

Euroguidance Österreich, "Neue Mittelschule (Nms)," http://www.bildungssystem.at/schule-unterstufe/neue-mittelschule/, erişim tarihi: 15.07.2015.

Euroguidance Österreich, "Schule - Oberstufe, Berufsbildende höhere Schule," http://www.bildungssystem.at/schule-oberstufe/berufsbildende-hoehere-schule/, erişim tarihi: 15.07.2015.

Erdem, I. (tarih yok). *Avrupa'da asgari gelir uygulamaları.* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu.

FS Easy Way. Çalışma Müsadesi. (tarih yok). http://fs-easyway.at/tr/is/calisma-muesadesi/, erişim tarihi: 13.06.2015.

Garnitschnig, Ines, Der muttersprachliche Unterricht in Österreich: Statistische Auswertung für das Schuljahr 2012/13, 10. Basım. (2014). Wien, Bundesministerium für Bildung und Frauen.

Gülalp H. (2007). Milliyete Karşı Vatandaşlık. Haldun Gülalp (Der.) *Vatandaşlık ve Etnik Çatışma: Ulus Devletin Sorgulanması* içinde. İstanbul: Metis Yayınları.

Haslauer, H. (2010). *Das Schulwesen in Österreich: Historischer Überblick mit besonderer Betrachtung der Mädchenerziehung und der Veränderungen im Nationalsozialismus*, Graz, Karl-Franzens-Universität.

Hofhansel, C. (2008). Citizenship in Austira, Germany, and Switzerland: Courts, Legislators, and Administrations. *International Migration Review*, 42(1), 163-192.

Huber, C., Späni, M., Schmellentin, C. ve Criblez, L. (2008). *Bildungsstandards in Deutschland, Österreich, England, Australien, Neuseeland und Südostasien*, Aarau, Fachhochschule Nordwestschweiz Pädagogische Hochschule Institut Forschung und Entwicklung.

Joppke, C. (2013). Islam in Europa – Integration durch Recht und ihre Grenzen. *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*. 65(1), 409-435.

Karasz L. & Bernhard, P. (2013). *Studie Staatsbürgerschaft, Konzepte, aktüelle Situation, Reformoptionen*. Viyana: AK Wien.

Kaya, H. (2008). Avusturya'da Ortaöğretim Düzeyinde Eğitim Sistemi Ve Coğrafya Eğitimi İle Türkiye Mukayesesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Khorchide, M. (2009). *Der islamische Religionsunterricht zwischen Integration und Parallelgesellschaft. Einstellungen der islamischen ReligionslehrerInnen an öffentlichen Schulen.* Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Kraler, A. & Sohler, K. (2007). Austria. A. Triandafyllidou & R. Gropas (Der.) *European Immigration: A Sourcebook* içinde (s. 19-31). Hampshire: Ashgate.

Lana K. (2013). Das österreichische Staatsbürgerschaftsgesetz in europaeischen Vergleich. *Studie Staatsbürgerschaft, Konzepte, aktüelle Situation, Reformoptionen* içinde. Viyana: AK Wien.

Mayrhofer-Grünbühel, F. (2014). The Nation-concept and Policies on Citizenship in Austria. *Minority Studies, Special issue Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe* içinde, (eds.) G. Cholnoky, Z. Kántor, A. Ludányi, E. Herner-Kov. Budapeşte: Lucidus Kiadó.

Memduhoğlu, H. B. (2008). Türkiye Ve Avusturya Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 6 (3): 545-559.

Öneri-vorschlag. (2014). İşsizlik parasını red edenler de var. http://www.oneri.at: http://www.oneri.at/index.php?sizlik-parasn-red-edenler-de-var, erişim tarihi 18.05.2015.

OECD. (2014). Education at a Glance 2014: OECD Indicators, OECD Publishing.

Öneri-vorschlag. (2014). "Misafir işçiler" 50 yılda Avusturya'yı nasıl değiştirdiler?. http://www.oneri.at/index.php?misafir-iciler-50-ylda-avusturyay-nasl-deitirdiler, erişim tarihi: 05.06.2015.

Österreichischer İntegrations fonds. (2015). www.integrationsfonds.at/.../Statistisches_Jahrbuch_migration_integration_, erişim tarihi: 11.07.2015.

Parlament der Republick Österreich. (tarih yok). http://www.parlament.gv.at/LANG/ZUSD/PDF/TK.pdf, erişim tarihi: 13.05.2015.

Perchinig B. (2010). Country Report Austria. *Integration and Naturalisation Tests: The New Way to European Citizenship*. Nijmegen: Centre for Migration Law, Redboud University Nijmegen.

Potz, R. (2009). Recht auf seelsorgliche Betreuung aus der Sicht der Patienten und der Religionsgemeinschaften. Ulrich H. J. K., Müller, S., Kletečka-Pulker, M. & Inthorn, J. (Der.). *Spiritualität, Religion und Kultur am Krankenbett* içinde (s. 108-118). Wiesbaden: Springer Fachmedien.

Potz, R. & Schinkele, B. (2006). Religionsunterricht in Österreich. López-Muñiz, J.L.M., Groof, J.D. & Lauwers, G. (Der.) *Religious Education in Public Schools: Study of Comparative Law* içinde (s. 117-142). Wiesbaden: Springer Fachmedien.

Potz, R. & Schinkele, B. (2007). *Religionsrecht im Überblick*. Viyana: Facultas Verlags- und Buchhandels AG.

Privatschulgesetz. (1962). https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009266, erişim tarihi: 15.07.2015.

Republik Österreich (2011). *3. Staatenbericht Österreichs zur Charta der Regional- oder Minderheitensprachen*, Viyana, https://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=45599, erişim tarihi: 07.06.2015.

Republik Österreich. (2013). *5.Bericht der Republik Österreich gemäß Art. 40 des Internationalen Paktes über bürgerliche und politische Rechte*, Viyana. https://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=51601, erişim tarihi: 07.06.2015.

Rosenberger, S. & Mourao Permoser, J. (2012). Religiöse Staatsbürgerschaft: Widersprüche der Governance von Diversität. Appel, K., Danz, C., Potz, R., Rosenberger, S. & Walser, A. (der) *Religion in Europa heute. Sozialwissenschaftliche, rechtswissenschaftliche und hermeneutisch-religionsphilosophische Perspektiven* içinde (s. 67-84). Göttingen, Viyana: V&R unipress, Vienna University Press.

Schulpflichtgesetz. (1985). *Bundesgesetz über die Schulpflicht*. https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1985_76_0/1985_76_0.pdf, erişim tarihi: 15.07.2015.

Selim Coşkun, N. F. (2013). *Dünya'da Sosyal Politika ve Sosyal Konut Uygulamaları.* Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.

Sosyal Y. N. (1996). "Changing Citizenship in Europe, Remarks on postnational membership and the national state," *Citizenship, Nationality and Migration in Europe içinde*, (Der.) D. Cesarani ve M. Fullbrook, Londra: Routledge.

Statistik Austria (2015a). *Bildung in Zahlen 2013/14. Schlüsselindikatoren und Analysen.* Viyana: Statistik Austria.

Statistik Austria (2015b). *Österreich. Zahlen. Daten. Fakten.* Viyana: Statistik Austria.

Statistik Austria. (2015). *Bildung in Zahlen 2013/14: Tabellenband*. Wien, Bundesanstalt Statistik Österreich.

Statistik Austria. (2015). *Migration & Integration 2015: Zahlen-Daten-Fakten*. Wien, Bundesanstalt Statistik Österreich.

Statistik Austria. (2015). *Österreich 2014/15: Zahlen-Daten-Fakten* (10. Basım). Wien, Bundesanstalt Statistik Österreich.

Statistik Austria. (2014). *Statistische Jahrbuch Österreichs: 2015*. Wien, Bundesanstalt Statistik Österreich.

Taşpınar, N. S. (2006). Avrupa Birliği Sosyal Politikası: Avrupa Birliği Sosyal Modeli ve Türkiye. İstanbul, Türkiye: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Topuzkanamış Ş. E. (2013). *Vatandaşlık Üstüne Bir Tez.* İstanbul: XII LEVHA Yayınları.

Ulram, P. & Tributsch, S. (2012). *Muslime in Österreich.* Viyana: Ecoquest.

Veugelers, J. & Magnan, A. (2005). Conditions of far-right strenght in contemporary Western Europe: an application of Kitschelt's theory. *European Journal of Political Research*, 44, 837-860.

Volksanwaltschaft (2015a). *Bericht der Volksanwaltschaft an den Nationalrat und an den Bundesrat 2014. Band 1: Kontrolle öffentliche Verwaltung*. Wien: Volksanwaltschaft.

Volksanwaltschaft (2015b). *Bericht der Volksanwaltschaft an den Nationalrat und an den Bundesrat 2014. Band 2: Präventive Menschenrechtskontrolle*. Wien: Volksanwaltschaft.

Waibel, K. (2008). *Dissertation zur Kündbarkeit des österreichischen Konkordats. Über Möglichkeiten und Folgen einer Abschaffung des Vertrags zwischen der Republik Österreich und dem Heiligen Stuhl vom 5. Juni 1933.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Viyana: Viyana Üniversitesi, Hukuk Fakültesi.

Wiener, P. (Ed.). (1973). *Dictionary of the history of ideas* (Vols. 1-4). New York, NY: Scribner's.

Yeşildağ, E. (2008). Avrupa'da Yaşayan Türklerin Aile Yapıları Ve Entegrasyon (Uyum) Sorunları (Avusturya Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

ZARA – Zivilcourage und Anti-Rassismus-Arbeit (2015). *Rassismus Report 2014. Einzelfall-Bericht über rassistische Übergriffe und Strukturen in Österreich*. Wien: Claudia Schäfer

Zaslove, A. (2004). Closing the door? The ideology and impact of radical right populism on immigration policy in Austria and Italy. *Journal of Political Ideologies*, 9(1), 99-118.

Katkıda bulunanlar

Edip Asaf BEKÂROĞLU

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Doktorasını 2010 yılında Bilkent Üniversitesi, Siyaset Bilimi bölümünde tamamlamıştır.

Leiden Üniversitesi'nde misafir araştırmacı, Turku Üniversitesi'nde ise misafir öğretim üyesi olarak bulunmuştur. Çokkültürcülük, göç, sekülerizm, demokratikleşme, siyasi partiler ve Orta Doğu siyaseti alanlarında çalışmaları vardır.

Murat BATUR

Viyana Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde doktor adayıdır. Yüksek Lisansını da aynı üniversitede 2008 yılında tamamlamıştır. 2009'da Viyana Üniversitesi Eğitim ve Felsefe Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Avusturya'daki Türkiye kökenli göçmenlerin demografik yapısı üzerine araştırması yayımlanmıştır. Sekülerizm, din ve modernite, siyasi ilahiyat, siyasi şiddet alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

Necmetin DOĞAN

İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü öğretim üyesidir. 2007 yılında Freie Üniversitaet Berlin Sosyoloji Bölümünde doktorasını tamamladı. 2010-2011 arasında George Mason Üniversitesi'nde doktora sonrası araştırmalarda bulundu. 2013 yılında sosyoloji alanında doçent oldu. *Alman Sosyoloji Geleneği* başlıklı bir kitap çalışmasının yanında çeşitli dergilerde yayınlanmış makaleleri vardır. Modern sosyoloji kuramları, edebiyat sosyolojisi, Türk sosyolojisi ve düşünce geleneği, siyaset sosyolojisi temel ilgi alanlarıdır.

Murat KALKAN

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde araştırma görevlisidir. Yüksek Lisans eğitimini 2014 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Bilim Dalı'nda tamamlamıştır. Hâlen aynı enstitünün Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. Çeşitli dergilerde makaleleri yayımlanmış olup sosyal politika, endüstri ilişkileri, çalışma ekonomisi ile iş sağlığı ve güvenliği konularında araştırmalar yapmaktadır.

Fatih KUCUR

Lisans eğitimini Atatürk Üniversitesi İktisat bölümünde tamamladı. Daha sonra Almanya'da Almanca dili eğitimi ve Bielefeld Üniversitesinde bir müddet Psikoloji eğitimi aldı. 2015 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi bölümünde Sosyal Politika alanında doktorasını tamamladı. Sosyal politika, sosyal bilimler felsefesi, İslam iktisadı gibi alanların yanında sokakta çalışan çocuklar ve mülteci çocuklar konuları ile ilgili çalışmalarına devam etmektedir.